

**RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTERSTWO FINANSÓW**

**SPRAWOZDANIE
Generalnego Inspektora Informacji Finansowej
z realizacji ustawy z dnia 16 listopada 2000 r.
o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz
finansowaniu terroryzmu
w 2014 roku**

Warszawa, marzec 2015 r.

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP.....	3
2. INFORMACJE O DANYCH PRZEKAZYWANYCH DO GIIF	4
2.1. INFORMACJE O TRANSAKCJACH PODEJRZANYCH	4
2.2. INFORMACJE O TRANSAKCJACH PONADPROGOWYCH.....	8
2.3. INFORMACJE O INNYCH KATEGORIACH DANYCH	11
2.3.1. INFORMACJE Z DEKLARACJI PRZEWOZU ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH	11
2.3.2. INFORMACJE NA BAZIE ART. 8B UST. 5 USTAWY	13
3. ANALIZY	14
3.1. PRZECIWDZIAŁANIE PRANIU PIENIĘDZY	14
3.1.1. POSTĘPOWANIA ANALITYCZNE I ICH EFEKTY	14
3.1.2. PRZYKŁADOWE KIERUNKI ANALIZ	18
3.2. PRZECIWDZIAŁANIE FINANSOWANIU TERRORYZMU.....	21
4. KONTROLE	23
4.1. KONTROLE PRZEPROWADZONE PRZEZ GIIF	23
4.2. KONTROLE PRZEPROWADZONE PRZEZ INSTYTUCJE NADZORUJĄCE	24
4.3. POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNE W ZAKRESIE NAKŁADANIA KAR PIENIĘŻNYCH	24
5. WSPÓŁPRACA KRAJOWA.....	26
5.1. WYMIANA INFORMACJI Z JEDNOSTKAMI KRAJOWYMI	26
5.1.1. WSPÓŁPRACA Z JEDNOSTKAMI ORGANIZACYJNYMI PROKURATURY I SĄDAMI	28
5.1.2. WSPÓŁPRACA Z ORGANAMI KONTROLI SKARBOWEJ, ORGANAMI PODATKOWYMI I ORGANAMI CELNYMI	30
5.1.3. WSPÓŁPRACA Z ORGANAMI PODLEGŁYMI MINISTROWI SPRAW WEWNĘTRZNYCH	32
5.1.4. WSPÓŁPRACA ZE SŁUŻBAMI OCHRONY PAŃSTWA.....	35
5.1.5. WSPÓŁPRACA Z SZEFEM CBA	35
5.1.6. WSPÓŁPRACA Z SZEFEM KCIK	36
5.1.7. INNE INFORMACJE.....	36
5.2. DZIAŁALNOŚĆ SZKOLENIOWA	37
6. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA	39
6.1. WSPÓŁPRACA Z KOMISJĄ EUROPEJSKĄ	39
6.1.1. GRUPA EKSPERTÓW DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY I FINANSOWANIU TERRORYZMU	39
6.1.2. PLATFORMA UE-FIU.....	40
6.1.3. INNE ASPEKTY	42

6.2. FIU.NET	42
6.3. KOMITET MONEYVAL	43
6.4. GRUPA EGMONT	44
6.5. GRUPA SPECJALNA DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY.....	45
6.6. GRUPA EUROAZJATYCKA DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY	46
6.7. WSPÓŁPRACA DWUSTRONNA.....	47
6.7.1. POROZUMIENIA O WSPÓŁPRACY	47
6.7.2. WYMIANA INFORMACJI Z ZAGRANICZNYMI FIU's	48
6.8. INNE KWESTIE.....	50
6.8.1. WARSZTATY REGIONALNE FIU.....	50
6.8.2. PROJEKT SZKOLENIOWY Z KWP LUBLIN	51
6.8.3. SZKOLENIE DOTYCZĄCE ŚLEDZTW FINANSOWYCH	51
6.8.4. UCZESTNICTWO W PROCESIE NEGOCJACYJNYM POMIĘDZY POLSKĄ A USA.....	52
6.8.5. POMOC TECHNICZNA DLA PAŃSTW TRZECICH	52
7. STOSOWANIE SZCZEGÓLNYCH ŚRODKÓW OGRANICZAJĄCYCH	54
7.1. UDZIAŁ W PRACACH LEGISLACYJNYCH UNII EUROPEJSKIEJ	54
7.2. UDZIAŁ W SPOTKANIACH DOTYCZĄCYCH ŚRODKÓW OGRANICZAJĄCYCH.....	54
7.3. INNE KWESTIE.....	55
8. DZIAŁALNOŚĆ PRAWNA.....	57
8.1. PRACE LEGISLACYJNE.....	57
8.2. WYDAWANIE STANOWISK W ZAKRESIE STOSOWANIA PRZEPISÓW PRAWA	57
8.3. INNE KWESTIE.....	58

1. WSTĘP

Generalny Inspektor Informacji Finansowej (dalej GIIF) w ramach swoich zadań ustawowych podejmował w 2014 r. liczne i różnorodne działania, m.in. dotyczące:

- analizy informacji o podejrzanych transakcjach i działaniach mogących mieć związek z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu,
- wymiany informacji z jednostkami współpracującymi,
- współpracy z jednostkami współpracującymi w zakresie szkoleń,
- kontroli instytucji obowiązanych w zakresie wypełniania obowiązków nałożonych na nie *ustawą z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 455), zwanej dalej ustawą,
- prowadzenia postępowań administracyjnych dot. nakładania kar pieniężnych na instytucje obowiązane w przypadku nieprawidłowości w realizacji ww. obowiązków,
- udostępniania kursu e-learningowego dla instytucji obowiązanych,
- współpracy z międzynarodowymi organizacjami i zagranicznymi instytucjami,
- wymiany informacji z zagranicznymi odpowiednikami GIIF, tj. jednostkami analityki finansowej.

Powyższą wielokierunkową działalność GIIF realizował przy pomocy Departamentu Informacji Finansowej, wydzielonego w ramach Ministerstwa Finansów do obsługi tego organu. Departament jednocześnie prowadzi system informatyczny GIIF, służący do gromadzenia i przetwarzania licznych informacji otrzymywanych zwłaszcza od instytucji obowiązanych oraz od jednostek współpracujących, a także wspomagający prowadzone postępowania analityczne czy sprawy związane z wymianą informacji.

W 2014 r. ponownie znacznie wzrosła ilość informacji wymienianych z jednostkami współpracującymi. Liczba przekazanych głównych zawiadomień do prokuratury w związku z podejrzeniem prania pieniędzy wzrosła – w stosunku do 2013 r. – o blisko 6,3%, a zawiadomień uzupełniających (tj. przekazanych w ślad za ww. zawiadomieniami głównymi, a zawierającymi informacje łączące się podmiotowo lub przedmiotowo z wszczętymi już postępowaniami przygotowawczymi) – o ok. 128,7%. Również liczba powiadomień przesłanych do uprawnionych organów w trybie art. 33 ust. 3 *ustawy*, znacznie wzrosła o ponad 16,0% w stosunku do roku poprzedniego. Powyższy wzrost ilości ww. informacji jest m.in. pochodną zwiększonej liczby założonych w 2014 r. postępowań analitycznych (o ok. 27,7%) w porównaniu do 2013 r.

Ponadto ponownie odnotowano większą – w porównaniu do roku poprzedniego – ilość informacji wymienianej przez GIIF z jednostkami współpracującymi na bazie art. 32 i 33 ust. 1 i 2 ustawy (o ok. 7,1%).

2. INFORMACJE O DANYCH PRZEKAZYWANYCH DO GIIF

2.1. INFORMACJE O TRANSAKCJACH PODEJRZANYCH

W 2014 r. w systemie informatycznym GIIF zarejestrowano 3.637 zawiadomień opisowych o działalności i transakcjach podejrzanych, tzw. SAR-ów (Suspicious Activity Reports), które włączono do prowadzonych postępowań analitycznych. Powyższe zawiadomienia zawierają opis kilku, kilkunastu, a nawet kilkuset transakcji (często powiązanych ze sobą poprzez strony transakcji, okoliczności przeprowadzenia transakcji, zbliżony okres realizacji i/lub zaangażowanie tych samych wartości majątkowych) i towarzyszących im okoliczności, które w przekonaniu zgłaszającej instytucji/jednostki mogą być związane z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu. Często częściami składowymi tych zawiadomień są dodatkowe dane i dokumenty uzasadniające podejrzenia i mające na celu usprawnienie prowadzenia postępowania (np. historie rachunku, kopie dokumentów dotyczących transakcji, itp.).

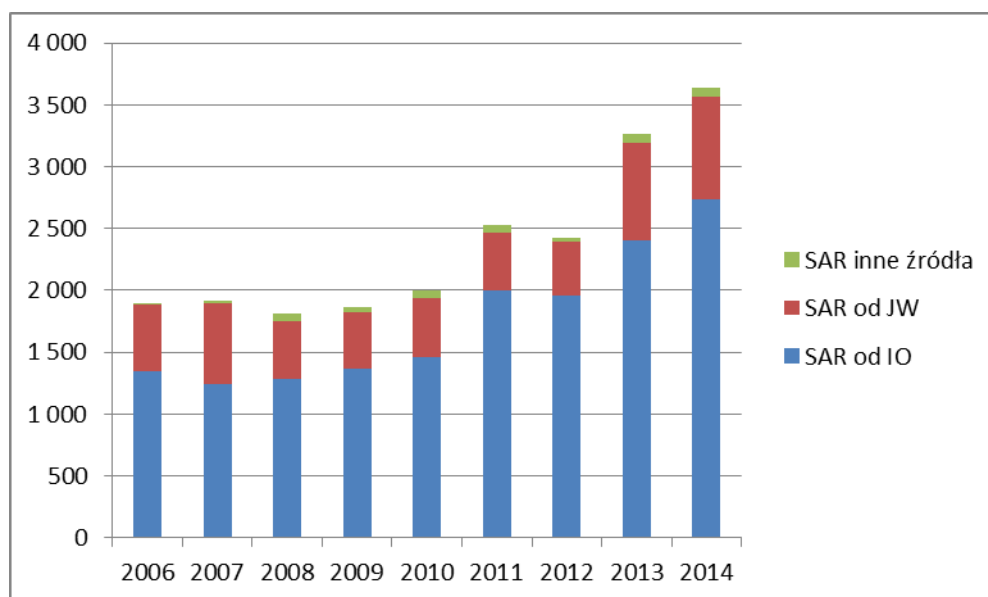
Zawiadomienia opisowe – w porównaniu z zawiadomieniami o pojedynczych transakcjach podejrzanych – zawierają więcej informacji, zwłaszcza w odniesieniu do powziętego przez instytucje obowiązane podejrzenia popełnienia przestępstwa oraz okoliczności towarzyszących transakcjom. Tak szerokie spectrum informacyjne umożliwia szybszą weryfikację otrzymanych danych w innych źródłach informacji oraz skraca czas realizacji działań podejmowanych przez GIIF we współpracy z prokuraturą i organami ścigania.

Tabela nr 1 - Liczba zawiadomień opisowych otrzymanych w okresie 2001-2014

Okres	Instytucje obowiązane	Jednostki współpracujące	Inne źródła	Łącznie
2001 r. (od VII)	102	115	14	231
2002 r.	358	237	19	614
2003 r.	739	211	15	965
2004 r.	860	521	16	1 397
2005 r.	1 011	500	15	1 526
2006 r.	1 351	530	17	1 898
2007 r.	1 244	648	28	1 920
2008 r.	1 287	460	68	1 815
2009 r.	1 362	464	36	1 862
2010 r.	1 462	476	59	1 997
2011 r.	2 004	461	62	2 527
2012 r.	1 954	436	37	2 427
2013 r.	2 399	789	77	3 265
2014 r.	2 739	823	75	3 637

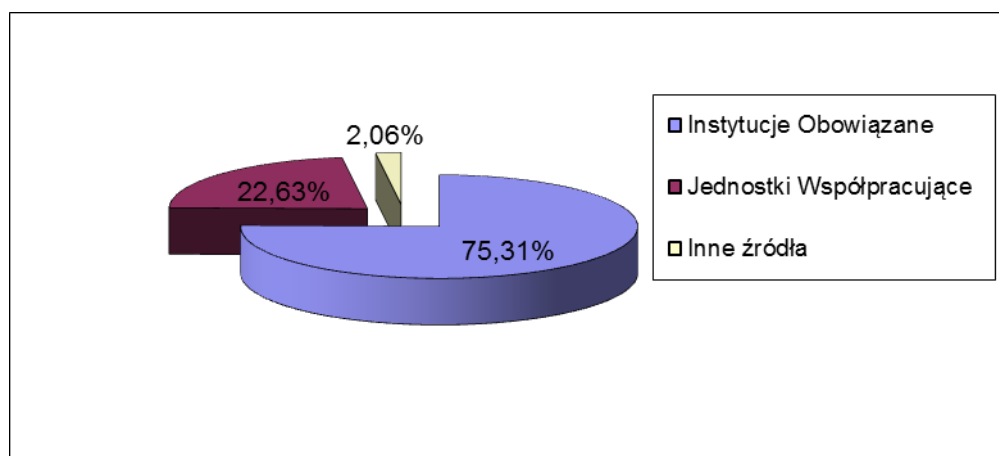
Liczba zawiadomień opisowych ze wszystkich źródeł wykazuje tendencję wzrostową od wielu lat (wykres 1a). W 2014 r. GIIF otrzymał o 11,4% więcej tego typu zawiadomień niż w roku poprzednim, a liczba SAR-ów była o 47% wyższa od średniej z lat 2011-2012 i o 88,5% wyższa niż średnia z lat 2009-2010. Stanowi to dobrą ilustrację dla wyzwań w zakresie organizacji pracy, jakie stały w ostatnich latach przed Departamentem Informacji Finansowej MF realizującym zadania GIIF.

Wykres nr 1a – Liczba SAR raportowanych do GIIF w latach 2009-2014

Udział procentowy zawiadomień opisowych otrzymanych z poszczególnych źródeł informacji zobrazowany jest na wykresie nr 1b.

Wykres nr 1b - Źródła zawiadomień opisowych w 2014 r. (SAR)

W 2014 r. zarejestrowano także 823 zawiadomienia opisowe od jednostek współpracujących (JW). Liczba ta stanowi niemal dwukrotny wzrost w porównaniu z 2012 r. i utrzymuje się na poziomie podobnym do 2013 r. – wiąże się to prawdopodobnie z faktem intensyfikacji współpracy GIIF z innymi organami państwa, widocznej m.in. w znaczącym wzroście liczby powiadomień przekazywanych do różnych organów (patrz rozdział 3.1.1.). Współpraca ta owocuje większym zrozumieniem przez te organy zjawiska prania pieniędzy, co mogło przełożyć się na gwałtowny wzrost liczby SAR-ów przekazanych przez nie.

Od instytucji obowiązkowych GIIF otrzymał w 2014 roku 2.739 zawiadomień opisowych (ponad 14% więcej niż w roku poprzednim), przy czym ich liczba rośnie w sposób niemal nieprzerwany od roku 2010 i jest obecnie ponad dwukrotnie większa, niż średnia z lat 2006-2010). Rozkład liczby zawiadomień opisowych na poszczególne grupy instytucji wg rodzajów prowadzonej działalności ilustruje Tabela nr 2.

Tabela nr 2 - Podział zawiadomień opisowych z instytucji obowiązanych wg rodzajów instytucji

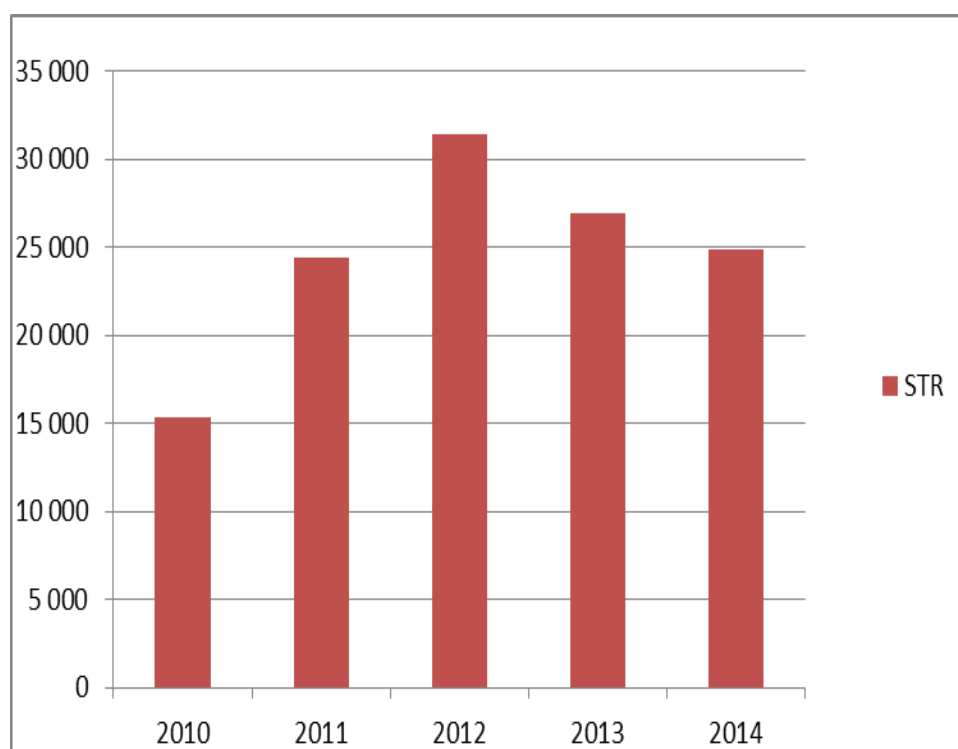
Rodzaj instytucji	Liczba SAR-ów	Udział procentowy
Banki / oddziały banków zagranicznych / oddziały instytucji kredytowych	2 494	91,06%
Domy maklerskie / inne podmioty prowadzące działalność maklerską	65	2,37%
Spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe	68	2,48%
Zakłady ubezpieczeń / oddziały zakładów ubezpieczeń	19	0,69%
doradcy podatkowi, biegli rewidenci i księgowi	17	0,62%
notariusze, radcowie prawni i adwokaci	19	0,69%
Przedsiębiorstwa prowadzące działalność leasingową lub factoringową	12	0,44%
Inni przedsiębiorcy przyjmujący płatności w gotówce $\geq$ 15 000 EUR	19	0,69%
Podmioty prowadzące działalność w zakresie wymiany walut	7	0,26%
Inne instytucje finansowe mające siedzibę w RP	0	0,00%
Instytucje sektora usług płatniczych	11	0,40%
Towarzystwa funduszy inwestycyjnych / fundusze inwestycyjne	3	0,11%
Publiczny operator w rozumieniu Prawa Pocztowego	2	0,07%
Podmioty prowadzące działalność w zakresie gier losowych/zakładów wzajemnych/gier na automatach	0	0,00%
Przedsiębiorca pośredniczący w obrocie nieruchomościami	1	0,04%
Przedsiębiorcy prowadzący działalność w zakresie obrotu metalami i kamieniami szlachetnymi i półszlachetnych	1	0,04%
Dom aukcyjny	1	0,04%
Suma:	2 739	100,00%

W 2014 r. GIIF otrzymał od instytucji obowiązanych 24.868 informacji o pojedynczych transakcjach podejrzanych, w tym 24.864 transakcje były oznaczone jako podejrzane o pranie pieniędzy (*Suspicious Transaction Reports on Money Laundering*, w skrócie STR-ML), a 4 transakcje – jako podejrzane o finansowanie terroryzmu (*Suspicious Transaction Reports on Terrorist Financing*, w skrócie STR-TF).

Na przestrzeni lat 2005-2010 GIIF notował rokroczne zmniejszenie liczby transakcji przekazywanych przez instytucje obowiązane drogą elektroniczną z oznaczeniem jako podejrzane. Analiza tych transakcji w poprzednich latach wykazała dużo błędów (szczegółowe dane – w sprawozdaniach GIIF z lat 2005-2010) w przekazywanych danych. Były to błędy natury zarówno technicznej, jak i merytorycznej, popełniane przez instytucje obowiązane przy klasyfikacji transakcji. Podejmowane przez GIIF działania i współpraca z instytucjami obowiązującymi doprowadziły do zauważalnego spadku błędów przy jednoczesnym wzroście jakości przekazywanych informacji. Analiza danych za 2010 r. (dodatkowe informacje w sprawozdaniu GIIF za 2010 r.) potwierdziła wyeliminowanie znacznej części ww. błędów. Po wyeliminowaniu (po kilku latach intensywnej współpracy z instytucjami obowiązującymi) większości źródeł błędów, w latach 2011 i 2012 zaobserwowano efekt stabilizacji jakości STR-ów przekazywanych do GIIF i jednocześnie wzrost liczby STR-ów przekazanych przez instytucje obowiązane do GIIF. Znaczący wzrost liczby STR-ów w tym okresie mógł wynikać z egzekwowania przez organy kontrolne (GIIF, KNF) rejestracji jako STR w rejestrach instytucji obowiązanych transakcji wchodzących w skład zawiadomień opisowych kierowanych do GIIF (SAR). Jak opisano wyżej, te ostatnie często dotyczą wielu transakcji, które po ich odnotowaniu w rejestrach instytucji obowiązanych jako STR powiększają liczbę STR-ów przekazywanych w raportach do GIIF. Powodowało to, że liczby

STR-ów w kolejnych latach nie były ze sobą w pełni porównywalne. W 2013 r. zaobserwowano ustabilizowanie się liczby STR-ów na wysokim, choć niższym niż w 2012 r. poziomie (26.947 w 2013 r. w porównaniu z 31.395 w 2012 r.). Hipotezą postawioną w sprawozdaniu GIIF za 2013 było wyjaśnienie tej stabilizacji na wysokim poziomie faktem doprowadzenia przez opisane wyżej egzekwowanie przez organy kontrolne właściwej rejestracji do osiągnięcia pełnej rejestracji STR-ów związanych z SAR-ami przez instytucje obowiązane. Obserwowana w 2014 r. liczba STR-ów (24.868) nie potwierdziła tej hipotezy. W 2014 r. liczba raportowanych do GIIF STR-ów spadła po raz kolejny (do poziomu obserwowanego poprzednio w 2011 r., wykres 2), mimo jednoczesnego wzrostu liczby SAR-ów.

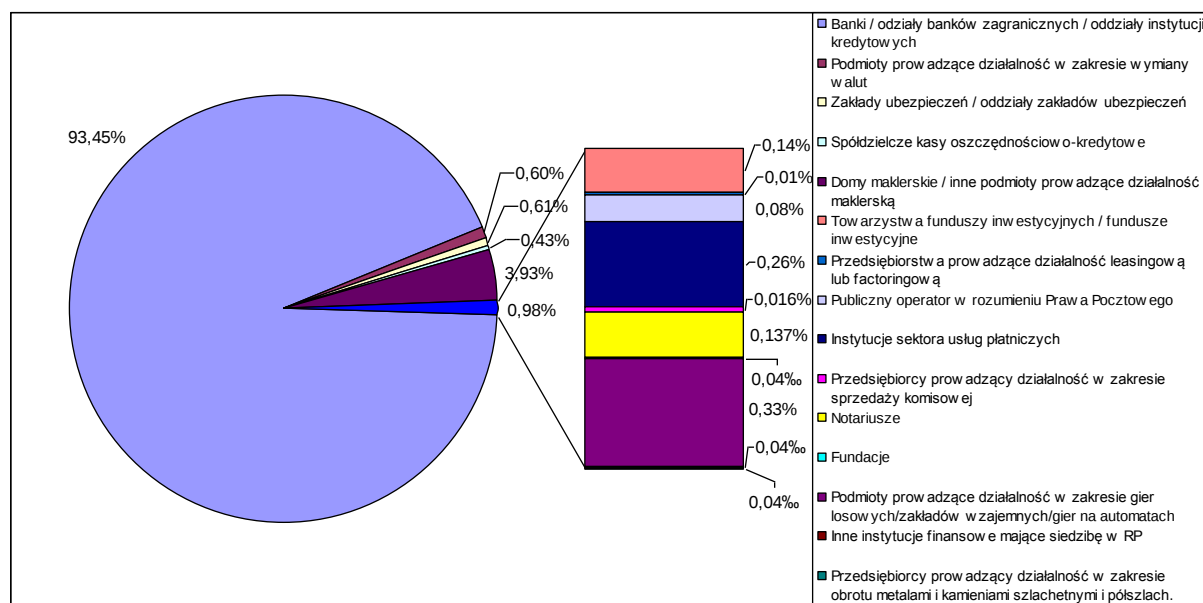
Wykres nr 2 - Liczba STR-ów raportowanych do GIIF w latach 2010-2014.

Obserwowane zmiany liczby raportowanych STR-ów i brak ich korelacji z liczbą raportowanych SAR-ów mogą wskazywać na istnienie problemów z jednoznaczną interpretacją obowiązków ustawowych związanych z zasadami raportowaniem informacji o transakcjach, których okoliczności wskazują na możliwy związek z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu. Podobne obserwacje poczynione zostały przez ewaluatorów komitetu Rady Europy MONEYVAL w raporcie dotyczącym prawnych aspektów systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowania terroryzmu w Polsce. Analiza sytuacji skłoniła GIIF do przygotowania w 2014 r. komunikatu, który przedstawia jednoznaczną interpretację zasad rejestracji transakcji na podstawie art. 8 ust. 3 ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (opublikowany na początku 2015 r.).

Rozkład liczby STR otrzymanych w roku 2014 przez GIIF w zależności od rodzaju instytucji obowiązanych ilustruje wykres nr 3.

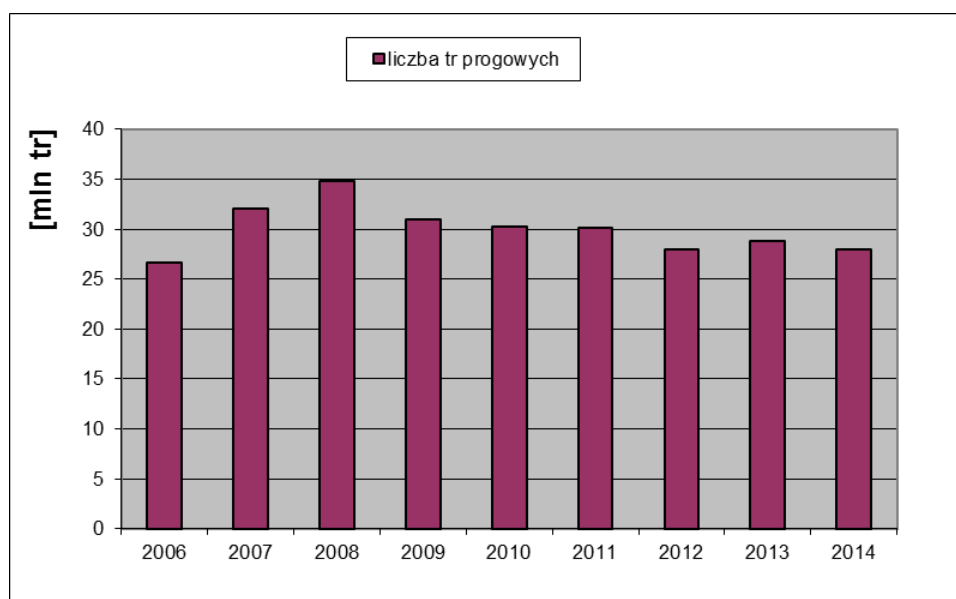
Wykres nr 3 - Źródła STR-ów w 2014 r.

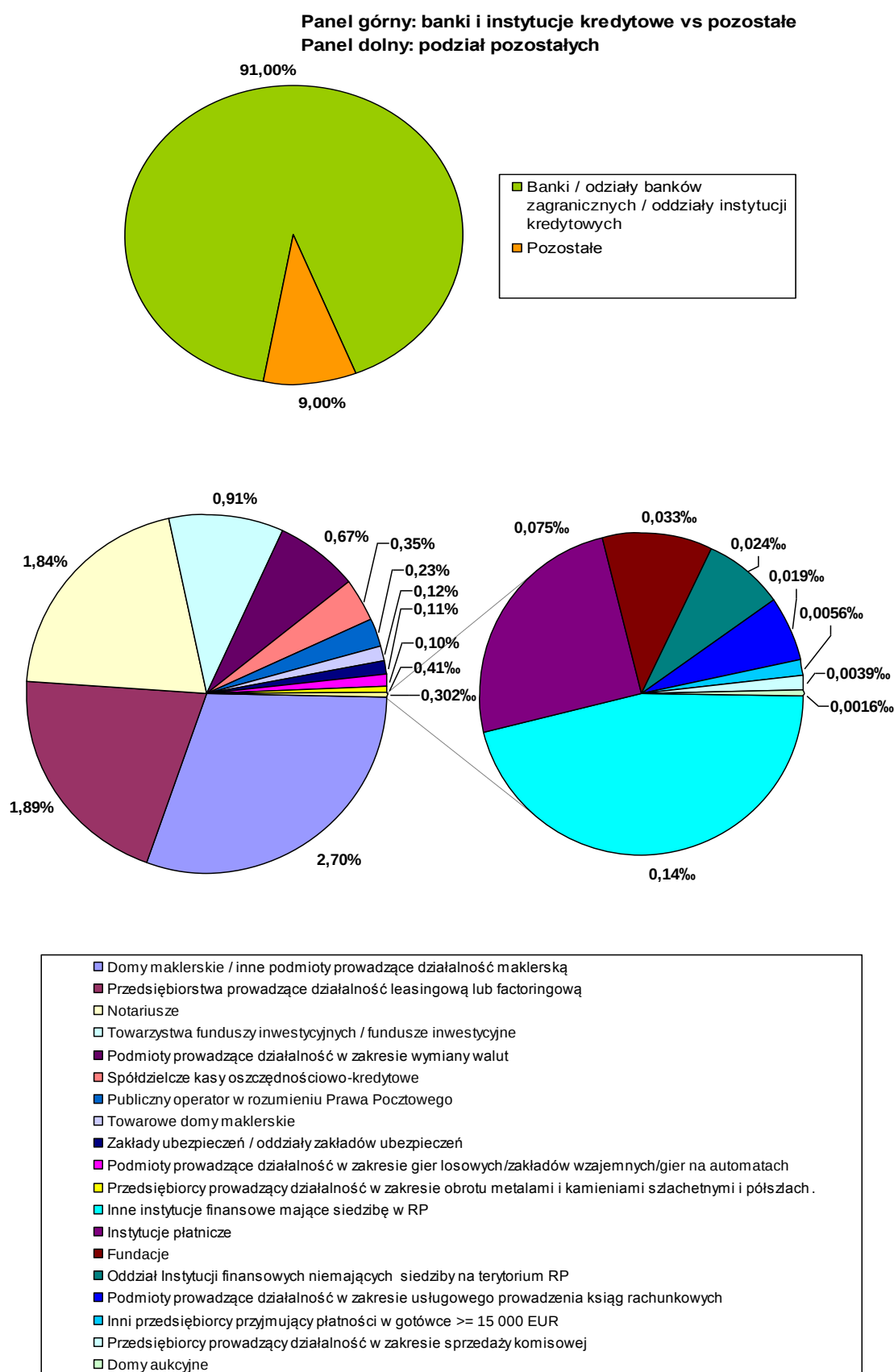
2.2. INFORMACJE O TRANSAKCJACH PONADPROGOWYCH

W 2014 r. GIIF otrzymał informacje o blisko 28 mln transakcji, których równowartość przekracza 15.000 EUR (1.000 EUR w przypadku niektórych rodzajów instytucji obowiązanych). Są one gromadzone w systemie informatycznym GIIF i przetwarzane w Departamencie Informacji Finansowej Ministerstwa Finansów – zarówno na potrzeby postępowań analitycznych prowadzonych przez GIIF, jak i na potrzeby analiz prowadzonych w wyniku realizacji wniosków uprawnionych organów. Liczba informacji o transakcjach tego rodzaju przekazywanych rokrocznie do GIIF pozostaje na zbliżonym poziomie (wykres 4a), a rozkład liczby informacji otrzymanych w roku 2014 w zależności od rodzajów instytucji obowiązanych ilustruje wykres 4b.

Wykres nr 4a – Liczba informacji o transakcjach ponadprogowych otrzymanych przez GIIF.

Wykres nr 4b - Źródła transakcji ponadprogowych w 2014 r.

Instytucje obowiązane przekazują dane o ww. transakcjach zbiorczo, w postaci plików, w terminie do 14 dni po upływie każdego miesiąca kalendarzowego, w którym zostały zarejestrowane.

W 2014 r. system informatyczny GIIF przyjął ponad 103 tys. plików z danymi dotyczącymi ww. transakcji. Zgodnie z obowiązującymi zasadami pliki z danymi przekazywane są przy pomocy jednego z trzech kanałów elektronicznych:

- bezpiecznej strony internetowej GIIF (w 2014 r. GIIF otrzymał w ten sposób blisko 91% wszystkich plików),
- bezpiecznej poczty elektronicznej (w 2014 r. GIIF otrzymał w ten sposób nieco 9% wszystkich plików) lub
- płyty CD/dyskietki (w 2014 r. GIIF otrzymał w ten sposób zaledwie 0,01% wszystkich plików).

W przypadku przekazywania informacji o transakcjach za pośrednictwem bezpiecznej strony internetowej możliwe jest zarówno przesłanie przy jej pomocy pliku wygenerowanego w odpowiednim formacie z systemu instytucji obowiązanej (to jest rozwiązanie wykorzystywane głównie przez duże instytucje, przekazujące miesięcznie informacje o wielu transakcjach, w 2014 r. w ten sposób dostarczone zostało 63,4% wszystkich plików), jak i wypełnienie formularza zawierającego elektroniczną wersję karty transakcji bezpośrednio na stronie WWW (to jest rozwiązanie wykorzystywane głównie przez mniejsze instytucje, przekazujące informacje o niewielu transakcjach miesięcznie, w 2014 r. w ten sposób dostarczone zostało 27,6% wszystkich plików). Po ponad dwukrotnym wzroście w 2011 r. liczby informacji o transakcjach zarejestrowanych poprzez wypełnienie elektronicznego formularza karty transakcji bezpośrednio na stronie WWW w stosunku do lat poprzednich (w 2011 r. dotyczyło to prawie 18,3 tys. transakcji, podczas gdy w latach 2008-2010 liczba ta wahała się pomiędzy 6,7 tys. a 8,7 tys. transakcji rocznie), w latach 2012 i 2013 liczba transakcji przekazanych tą drogą wzrosła do poziomu powyżej 20 tysięcy (odpowiednio: ponad 22 tys. w 2012 r. i blisko 21 tys. w 2013 r.) a w 2014 r. osiągnęła rekordową liczbę ponad 28,5 tys. W połączeniu z systematycznym spadkiem liczby informacji o transakcjach przekazywanych w formie papierowych kart transakcji (w 2008 r. – 5,5 tys., w 2009 r. – 3,6 tys., w 2010 r. – 3,2 tys., w 2011 r. 2,5 tys., w 2012 r. – 1,5 tys., w 2013 r. – 1,2 tys., w 2014 r. – 1,2 tys.) potwierdza to efekty działań podejmowanych przez Departament Informacji Finansowej MF w celu zwiększenia wykorzystania elektronicznego kanału wymiany informacji oraz wskazuje jednoznacznie na fakt trwałego rozszerzenia grona mniejszych instytucji obowiązanych raportujących systematycznie informacje o transakcjach do GIIF drogą elektroniczną. Należy jednak zaznaczyć, że nawet tak niewielka część informacji przekazywana przez instytucje obowiązane do GIIF w postaci papierowych kopii kart transakcji, wymaga proporcjonalnie znacznie więcej pracy przy gromadzeniu i wprowadzaniu do baz danych niż informacje o transakcjach przekazywane drogą elektroniczną.

Spśród wspomnianych blisko 28 mln transakcji, przekazanych do baz GIIF w 2014 r., 8,10% stanowiły transakcje zaliczone przez instytucje obowiązane do kategorii wpłat lub wypłat gotówkowych, a 11,12% – transakcje z udziałem podmiotów, dla których instytucja obowiązana wskazała miejsce zamieszkania poza granicami Polski lub obywatelstwo inne niż

polskie (3,62% transakcji zostało zakwalifikowanych przez instytucje obowiązane jako przelewy przychodzące z zagranicy).

Otrzymane informacje o transakcjach zostały udostępnione w systemie informatycznym GIIF jako dane wejściowe dla dalszych analiz. W szczególności informacje te były poddawane automatycznym procesom analitycznym. Przykładowo, wszystkie informacje o transakcjach były weryfikowane pod kątem ewentualnych powiązań z podmiotami podejrzanymi o finansowanie terroryzmu lub podmiotami pochodzącymi z krajów wysokiego ryzyka/objętych sankcjami. Automatycznie poszukiwano też powiązań informacji o transakcjach z innymi rodzajami informacji dostępnych w systemie (na przykład z zapytaniami zewnętrznych podmiotów – prokuratury, zagranicznych jednostek analityki finansowej itd.), które były następnie wykorzystywane w postępowaniach analitycznych lub przekazywane do zewnętrznych podmiotów zwracających się do GIIF o przekazanie informacji finansowych. Powyższych powiązań szukano z wykorzystaniem funkcjonujących w systemie informatycznym GIIF modeli analitycznych, które były stosowane zarówno w procesach automatycznego generowania raportów, jak i w analizach tworzonych *ad hoc* na potrzeby konkretnego problemu.

Informacje o transakcjach ponadprogowych wykorzystywane są zarówno do ekstrakcji danych o rachunkach podmiotów podejrzanych, jak i informacji o samych transakcjach, stanowiąc pomocne źródło danych w prowadzonych postępowaniach analitycznych. Informacje o transakcjach są dostępne do analiz zarówno w postaci prostej, gdzie zadając pytanie o konkretny podmiot czy rachunek można uzyskać dostęp do zgromadzonych danych, jak i źródło dla analizy powiązań – poprzez wykorzystanie możliwości wyszukania w bazie danych obiektów (rachunków, podmiotów) powiązanych, tj. pozostających względem siebie w relacji o zdefiniowanym typie (np. podmiotów powiązanych poprzez wspólne wystąpienia w łańcuchu transakcji czy rachunków powiązanych poprzez przeprowadzenie na nich transakcji przez ten sam podmiot).

2.3. INFORMACJE O INNYCH KATEGORIACH DANYCH

2.3.1. INFORMACJE Z DEKLARACJI PRZEWOZU ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH

Zgodnie z art. 15a pkt 5 ustawy, organy Straży Granicznej i organy celne przekazują do GIIF informacje z deklaracji przewozu przez granicę UE środków pieniężnych. W 2014 r. (podobnie jak w latach 2011-2013) informacje te były przekazywane z wykorzystaniem elektronicznego kanału komunikacji. GIIF otrzymał informacje o ponad 6,2 tys. deklaracjach przewozu środków, w tym 5118 deklaracji wwozu środków na teren UE i 576 deklaracji wywozu środków z UE, złożonych w 2014 r. (GIIF otrzymał też informacje o 399 deklaracjach przewozu środków pomiędzy krajami UE oraz 114 deklaracji przewozu środków pomiędzy krajami spoza UE). W stosunku do 2013 r. liczba deklaracji przekazanych organy Straży Granicznej i organy celne spadła o blisko 1/3.

Wartość deklarowanych środków dla przywozu do UE wyniosła (uszeregowane wg wartości w PLN wyliczonej dla średniorocznej wartości danej waluty w 2014 r.):

- 78,4 mln EUR (w 2013 149 mln),
- 46,2 mln USD (w 2013 34 mln),
- 0,46 mld RUB (w 2013 1,7 mld),

- 8,9 mln PLN (w 2013 6,2 mln),
- 0,96 mln GBP (w 2013 0,5 mln),
- 4,95 mln RON (w 2013 0,3 mln),
- 1,29 mln CAD (w 2013 1,0 mln),
- 0,56 mln AUD (w 2013 0,2 mln),
- 0,42 mln LTL (w 2013 0,9 mln).

Łączne zadeklarowane kwoty w powyżej wymienionych walutach przekraczają każdorazowo wartość 0,5 mln w złotych po przeliczeniu wg średniorocznego kursu danej waluty w 2014 roku. Ponadto informacje o deklaracjach przekazane do GIIF dotyczyły jeszcze przewozu środków o kwotowo mniejszych wartościach w 10 innych walutach. Wśród informacji o środkach wwożonych na teren UE znalazły się również deklaracje dotyczące nominalnie aż ponad 120 tys. uncji złota dewizowego (XAU, w 2013 r. – ok. 35 tys.) i ponad 1 tys. uncji platyny dewizowej (XPT, w 2013 r. nie zgłoszono). Bliższa analiza informacji z tych deklaracji wskazuje jednak, że większość z nich zawiera nieprecyzyjne dane – np. wielokrotnie z dodatkowego opisu wynika, że liczbowe wartości w formularzu deklaracji dotyczą gramów złota, podczas gdy symbol XAU odnosi się do uncji złota (co zdecydowanie zmienia wartość deklarowanych środków), a symbol platyny dewizowej został użyty niepoprawnie (w rzeczywistości deklaracja miała dotyczyć jednej z „klasycznych” obiegowych walut).

Z kolei dla wywozu środków z UE deklarowana wartość wyniosła (uszeregowane wg wartości w PLN wyliczonej dla średniorocznej wartości danej waluty w 2014 r.):

- 11,9 mln USD (w 2013 r. – 8,3 mln),
- 16,4 mln PLN (w 2013 r. – 0,8 mln),
- 3,6 mln EUR (w 2013 r. – 3,1 mln),
- 1,78 mln CNY (brak deklaracji w 2013 r.),
- 0,3 mln CAD (w 2013 r. – 0,5 mln),
- 0,3 mln AUD (w 2013 r. – 0,07 mln),

Łączne zadeklarowane kwoty w powyżej wymienionych walutach przekraczają każdorazowo wartość 0,5 mln w złotych po przeliczeniu wg średniorocznego kursu danej waluty w 2014 roku. Ponadto informacje o deklaracjach przekazane do GIIF dotyczyły także przewozu środków o kwotowo mniejszych wartościach w 6 innych walutach. Wśród informacji o środkach wywożonych na terenie UE znalazły się również deklaracje dotyczące nominalnie a także ponad 500 uncji złota dewizowego (XAU, w 2013 r. było to 46 uncji).

Wwóz najczęściej deklarowali obywatele Ukrainy (w 50,3% przypadków), następnie obywatele Rosji (w 23,7% przypadków), Polski (w 9,9% przypadków), Białorusi (w 4,5% przypadków) i Wietnamu (w 1,3% przypadków), a oprócz nich również obywatele 54 innych krajów. Wywóz najczęściej deklarowali obywatele Polski (w 50,9% przypadków), Rosji (w 21,5% przypadków), Ukrainy (w 4,5% przypadków) i Filipin (w 3,1% przypadków), a ponadto obywatele innych 35 krajów. W zestawieniu obywatelstwa osób deklarujących wywóz środków z terenu UE w porównaniu do 2013 r. uwagę zwraca znaczący wzrost liczby obywateli rosyjskich (z 3,9% przypadków do 21,5% przypadków, istotny wzrost również

w liczbach bezwzględnych – z 16 do 124 przypadków) i pojawienie się obywateli Filipin (nieobecnych w 2013 r.).

Jeśli chodzi o kierunki, z których następował wwóz środków na teren UE, to 54,6% deklaracji dotyczyło środków wwożonych z Ukrainy, 27,4% – z Rosji, 5,3% – z Białorusi, 1,6% – z Wietnamu, 1,0% – z Turcji (pozostałe deklaracje dotyczyły wwozu z 52 innych jurysdykcji). W przypadku wywozu środków z UE deklarowanym miejscem docelowym najczęściej była Rosja (21,7% przypadków), USA (10,6%), Chiny (8,2%), Turcja (5,6%) i Ukraina (5,0%) (pozostałe deklaracje dotyczyły wywozu do 53 innych jurysdykcji).

2.3.2. INFORMACJE NA BAZIE ART. 8B UST. 5 USTAWY

Według ustawy do GIIF są przesyłane – oprócz informacji o transakcjach podejrzanych i ponadprogowych – również informacje o przypadkach nieprzeprowadzenia transakcji lub niepodpisania umowy z klientem, lub też o rozwiązaniu takich umów w związku z niemożnością zastosowania środków bezpieczeństwa finansowego (zgodnie z art. 8b ust. 5 ustawy). W 2014 r. GIIF wszczął 16 postępowań analitycznych na podstawie tego rodzaju informacji.

3. ANALIZY

3.1. PRZECIWDZIAŁANIE PRANIU PIENIĘDZY

3.1.1. POSTĘPOWANIA ANALITYCZNE I ICH EFEKTY

Wykonując swoje ustawowe zadania GIIF wszczął w 2014 roku – na podstawie uzyskanych informacji – 2.401 postępowań analitycznych. Liczba ta obejmuje postępowania dotyczące podejrzenia prania pieniędzy, postępowania z zakresu przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu, a także postępowania wszczęte na bazie informacji przekazanych przez instytucje obowiązane, które nie mogły wykonać obowiązków dotyczących środków bezpieczeństwa finansowego i które nie przeprowadziły transakcji, nie podpisały umowy z klientem lub rozwiązały zawarte już umowy. W stosunku do danych z 2013 r. nastąpił znaczący wzrost liczby przeprowadzonych postępowań o prawie 28%. Należy podkreślić, że pojedyncze postępowanie analityczne, prowadzone przez GIIF, może obejmować swoim zakresem kilka, a nawet kilkanaście zawiadomień opisowych otrzymanych od różnych instytucji obowiązanych oraz setki czy nawet tysiące pojedynczych transakcji podejrzanych i transakcji ponadprogowych.

Wynikiem przeprowadzonych postępowań analitycznych było:

- 1) Przekazanie do właściwych miejscowo prokuratur 170 zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy. W przedmiotowych zawiadomieniach zawarto przesłanki, uzasadniające wszczęcie postępowania karnego wobec ponad 0,4 tys. podmiotów, a łączna kwota wartości majątkowych, które były przedmiotem podejrzenia przestępstwa, wyniosła ok. 18,2 mld PLN. Zawiadomienia zostały przekazane do prokuratur w trybie art. 31 ustawy, a zostały sporządzone na podstawie posiadanych przez Generalnego Inspektora informacji, ich przetworzenia lub analizy. Jednocześnie GIIF przekazał prokuraturze posiadane materiały uzasadniające podejrzenie prania pieniędzy. Oprócz ww. zawiadomień głównych GIIF przekazał również do prokuratur 246 zawiadomień, które zawierały materiały łączące się podmiotowo bądź przedmiotowo z prowadzonymi przez prokuratury postępowaniami w sprawie prania pieniędzy, a z których wynikało uzasadnione podejrzenie popełnienia tego przestępstwa. Materiały te zostały uzyskane w toku następczych, prowadzonych przez GIIF postępowań analitycznych. Dotyczyły one ok. 0,4 tys. podmiotów, a łączna kwota wartości majątkowych, które były przedmiotem podejrzenia przestępstwa w tych materiałach, wyniosła ok. 0,6 mld PLN.
- 2) Zablokowanie 283 rachunków, na których zgromadzono środki o łącznej wartości ponad 184,7 mln PLN, oraz wstrzymanie 4 transakcji na kwotę 0,7 mln PLN (na podstawie art. 18 i 18a ustawy). Wskazane wyżej kwoty środków zablokowanych na rachunkach są szacunkowe i mogą być niższe od rzeczywistych, gdyż podczas trwania blokady nałożonej przez GIIF środki w dalszym ciągu zasilają rachunki, natomiast nie były wypłacane lub przelewane na kolejne rachunki.
- 3) Przekazanie do uprawnionych organów i jednostek 2.170 informacji w trybie art. 33 ust. 3 ustawy (tj. z własnej inicjatywy GIIF).

W 2014 r. nastąpił po raz kolejny wzrost liczby powiadomień przekazanych innym organom i jednostkom przez GIIF w trybie art. 33 ust. 3 ustawy. Liczba powiadomień, przekazanych

z własnej inicjatywy przez GIIF do uprawnionych organów i jednostek, w stosunku do ubiegłego roku jest o blisko 16% większa. Jest to efekt wypracowanych przez GIIF działań we współpracy z organami ścigania, organami kontroli skarbowej i innymi jednostkami współpracującymi. Ustawowa możliwość przekazywania przez GIIF w trybie art. 33 ust. 3 ustawy innym organom i jednostkom informacji o transakcjach objętych przepisami ustawy dotyczy transakcji, w stosunku do których, w wyniku analizy, można sformułować przesłanki do stwierdzenia, że zawierają znamiona czynu zabronionego, którego ściganie leży w kompetencjach poniżej wyszczególnionych organów i jednostek współpracujących.

W 2014 r. GIIF przesłał do uprawnionych organów i jednostek następującą ilość powiadomień:

- 1.531 do organów kontroli skarbowej,
- 310 do Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego (w tym do Centrum Antyterrorystycznego),
- 294 do Policji (w tym do Centralnego Biura Śledczego Policji-CBŚP),
- 13 do Centralnego Biura Antykorupcyjnego,
- 10 do Straży Granicznej,
- 7 do Izb Skarbowych,
- 4 do Komisji Nadzoru Finansowego,
- 1 do Służby Kontrwywiadu Wojskowego

Podobnie jak w latach poprzednich, w 2014 r. najwięcej powiadomień w trybie art. 33 ust. 3 ustawy GIIF skierował do organów kontroli skarbowej. Większość z tych powiadomień wskazywała na podejrzenie oszustw podatkowych, opartych na konstrukcji podatku od towarów i usług. Dotyczyły one: zaniżania lub nieujawniania obrotów wskutek fałszowania lub ukrywania faktur; wyłudzenia naliczonego podatku VAT; oszustw typu „znikający podatnik”; oszustw karuzelowych. Znaczną część powiadomień stanowiły też informacje dotyczące podejrzenia ukrywania przedmiotu opodatkowania, zaniżania przychodów, nieujawnione dochody czy oszustwa w imporcie towarów. Przeprowadzone – przy wykorzystaniu informacji przekazanych przez GIIF – przez organy kontroli skarbowej oraz organy podatkowe kontrole pozwoliły w wielu wypadkach na naliczenie i odzyskanie przez Skarb Państwa uszczuplonych należności. Ponadto w 2014 r. GIIF zwrócił się do organów kontroli skarbowej z 5 wnioskami oraz do urzędów skarbowych z 10 wnioskami o zbadanie legalności pochodzenia określonych wartości majątkowych, celem wyjaśnienia ich źródła.

Przekazane przez GIIF na podstawie art. 33 ust. 3 ustawy powiadomienia do organów kontroli skarbowej wielokrotnie stanowiły podstawę do wszczęcia przez te organy postępowań kontrolnych w zakresie prawidłowości obliczania i wpłacania podatków stanowiących dochód budżetu Państwa z tytułu podatku od osób fizycznych, podatku od osób prawnych oraz podatku od towarów i usług. Efekt postępowań kontrolnych wielokrotnie wskazywał, że kontrolowane podmioty nie prowadziły rzeczywistej, deklarowanej działalności gospodarczej, były podmiotami wystawiającymi „puste” faktury VAT, które u nabywców służyły do nieuprawnionego zmniejszenia podatku należnego od towarów i usług, co w konsekwencji wpływało na uszczuplenie należności Skarbu Państwa. Ponadto ww. postępowania kontrolne wykazywały, że kontrolowane podmioty nie dokonywały zapłaty do właściwego urzędu skarbowego kwot podatku VAT, które zostały wykazane

w wystawionych fakturach sprzedaży. Ustalenia postępowań kontrolnych i zebrany materiał dowodowy stanowił podstawę wszczęcia dochodzeń o przestępstwa skarbowe, przekształcanych następnie w śledztwa, prowadzone pod nadzorem prokuratur. W ramach koordynacji działań GIIF uczestniczył w takich śledztwach prokuratorskich, dostarczając materiał dowodowy składający się z analiz przepływów finansowych, oraz dokonywał blokad rachunków posiadając uzasadnione podejrzenie, że zgromadzone na nich wartości majątkowe pochodzą z korzyści związanych z popełnieniem czynu zabronionego.

Druga największa grupa powiadomień trafiła do Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Odnosiły się one do informacji o transakcjach mogących mieć związek z podejrzeniem czynu zabronionego, którego zbadanie należy do kompetencji Agencji, realizującej zadania m.in. w zakresie: rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw godzących w podstawy ekonomiczne państwa oraz jego bezpieczeństwo, rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw korupcji osób pełniących funkcje publiczne, a także przestępstw dotyczących produkcji i obrotu towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa, nielegalnego wytwarzania, posiadania i obrotu bronią, amunicją i materiałami wybuchowymi, bronią masowej zagłady oraz środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi w obrocie międzynarodowym.

Ponadto GIIF przekazał znaczącą liczbę powiadomień do Policji oraz do CBŚP. Informacje zawarte w ww. powiadomieniach wykorzystywane były przez ww. jednostki do podejmowania czynności ustawowych, których rezultatem były m.in. wszczęte postępowania przygotowawcze. Informacje przekazane przez GIIF wykorzystywane były również w postępowaniach już się toczących.

Przekazywane przez GIIF w trybie art. 33 ust. 3 ustawy powiadomienia zawierające kompleksową analizę podejrzanych i nieuzasadnionych przepływów finansowych, po weryfikacji i dokonaniu ustawowych czynności przez organy ścigania stanowiły kompleksowy materiał dowodowy dający podstawę wszczęcia śledztwa lub był dołączany do już prowadzonego postępowania karnego. Podobnie jak w poprzednim roku przekazywane przez GIIF informacje o transakcjach były wykorzystywane w szczególności w śledztwach dotyczących działalności zorganizowanych grup przestępczych zajmujących się nielegalnym obrotem:

- olejem napędowym
- olejem rzepakowym,
- sprzętem elektronicznym,
- wyrobami tytoniowymi bez polskich znaków skarbowych akcyzy i ich przemytem na teren Europy Zachodniej,
- sterydami i nielegalnymi substancjami farmakologicznymi.

Wielokrotnie przesłane przez GIIF informacje stanowiły też podstawę do opracowywania przez prokuratorów pisemnych wniosków do GIIF o udostępnienie informacji zgromadzonych w trybie i zakresie przewidzianym przepisami ustawy na potrzeby prowadzonego postępowania karnego. Przeprowadzone w związku z powiadomieniami GIIF postępowania przygotowawcze umożliwiły przedstawienie wielu osobom zarzutów popełnienia przestępstwa oraz odzyskanie środków majątkowych o wielomilionowej wartości. W wielu przypadkach koordynacja działań GIIF i uprawnionych organów ścigania

doprowadziła do aresztowań członków grup przestępczych oraz blokady rachunków bankowych z wartościami majątkowymi, pochodzącymi z korzyści związanych z popełnieniem czynu zabronionego.

Zgodnie z treścią art. 4a ust 3 ustawy, Minister Sprawiedliwości przekazuje GIIF dane zbiorcze *„o liczbie postępowań karnych, liczbie osób, w stosunku do których wszczęto postępowanie, i osób nieprawomocnie i prawomocnie skazanych za przestępstwa, o których mowa w art. 165a lub art. 299 Kodeksu karnego, oraz o wartościach majątkowych, w stosunku do których dokonano zamrożenia, blokady i wstrzymania transakcji lub orzeczono zajęcie, zabezpieczenie majątkowe lub przepadek – w terminie 2 miesięcy od zakończenia roku, za który przekazywane są informacje”*.

Wg danych przekazanych z Ministerstwa Sprawiedliwości pismem z dnia 26 lutego 2015 r. wynika, że w 2014 r. wszczęto 107 sądowych postępowań karnych o przestępstwo z art. 299 Kodeksu karnego wobec 231 osób. W zeszłym roku za popełnienie ww. przestępstwa nieprawomocnie skazano 213 osób, a prawomocnie 99. W przedmiotowych postępowaniach:

- dokonano blokad rachunków i wstrzymań transakcji na kwotę 130.745.169,00 PLN,
- orzeczono zajęcie wartości majątkowych w wysokości 1.307.452,00 PLN,
- dokonano zabezpieczeń majątkowych w wysokości 1.231.259,00 PLN,
- orzeczono przepadek mienia w wysokości 11.537.604,00 PLN.

Jednocześnie Ministerstwo Sprawiedliwości poinformowało, że nie odnotowano orzeczeń zajęcia, zamrożenia środków, blokady czy wstrzymania transakcji ani prowadzenia przez sądy powszechne postępowań karnych w związku z przestępstwami z art. 165a Kodeksu karnego.

Dodatkowo, z danych uzyskanych z Prokuratury Generalnej wynika, że w 2014 r. w związku z podejrzeniem prania pieniędzy:

- wszczęto 351 postępowań przygotowawczych¹ (w tym 116 postępowań w fazie *ad personam* dotyczących 275 podejrzanych), przy czym najwięcej bo aż 61 – w apelacji katowickiej (w tym 30 w fazie *ad personam*),
- sporządzono 75 aktów oskarżenia wobec 269 osób,
- umorzono 82 śledztwa,
- odmówiono wszczęć śledztwa w 26 przypadkach,
- wydano 46 wyroków skazując 121 osób.

W ramach prowadzonych postępowań przygotowawczych objęto zabezpieczeniem majątkowych mienie o łącznej wartości 346.328.578,34 PLN.

Wg danych Prokuratury Generalnej najwięcej postępowań przygotowawczych w związku z praniem pieniędzy wszczęto w prokuraturach apelacji katowickiej, tj. 61 (czyli ok. 17,4% wszystkich wszczętych w 2014 r.). W sumie jednostki organizacyjne tej apelacji prowadziły w zeszłym roku 23,0% wszystkich postępowań prowadzonych w całej Polsce (wliczając również postępowania wszczęte w latach poprzednich). Jednocześnie w tej apelacji sporządzono w zeszłym roku najwięcej aktów oskarżeń w wyniku prowadzonych postępowań

¹ Zgodnie z otrzymanym w 2015 r. wnioskiem o informację, w 2014 r. prokuratura wszczęła jedno postępowanie przygotowawcze w związku z podejrzeniem finansowania terroryzmu.

przygotowawczych dotyczących prania pieniędzy, tj. 20 (czyli 26,7% wszystkich), dotyczących 59 osób.

Jako efekty postępowań wszczętych na bazie zawiadomień GIIF, Prokuratura Generalna wskazała 30 aktów oskarżeń o czyny określone w art. 299 Kodeksu karnego dotyczących 107 oskarżonych² oraz 16 wyroków dotyczących 27 skazanych.

Z analizy otrzymanych w 2014 r. uzasadnień postanowień o umorzeniu postępowań oraz postanowień o odmowie wszczęcia postępowania w sprawach o pranie pieniędzy wynika, że najczęstszą przyczyną umorzeń i odmów wszczęcia postępowania była odmienna interpretacja Uchwały Sądu Najwyższego z dnia 18.12.2013 r. (I KZP 19/13), której nadano moc prawną, poczyniona przez część prokuratorów.

W sierpniu 2014 r. zostało zorganizowane spotkanie przedstawicieli Departamentu Informacji Finansowej Ministerstwa Finansów z przedstawicielami prokuratur apelacji warszawskiej oraz organów kontroli skarbowej. W trakcie spotkania omówiono wątpliwości dot. problematyki przestępstw skarbowych oraz powiązania ich z przestępstwem prania pieniędzy, a także możliwości sprawnej współpracy przy realizacji postępowań prokuratorskich.

3.1.2. PRZYKŁADOWE KIERUNKI ANALIZ

Pranie pieniędzy pochodzących z przestępstw karno-skarbowych

W konstrukcji przestępstwa prania pieniędzy z art. 299 kodeksu karnego najważniejszym przedmiotem ochrony tego uregulowania jest prawidłowość obrotu gospodarczego, zapewnienie właściwego funkcjonowania rynku i zdrowej konkurencji. Pomimo podejmowanych przez właściwe organy państwowe oraz organy ścigania działań mających na celu przeciwdziałanie i zwalczanie przestępstw gospodarczych, w zawiadomieniach przesyłanych do GIIF w 2014 r. przez instytucje obowiązane i jednostki współpracujące dominowały zawiadomienia wskazujące na działalność zorganizowanych grup przestępczych o charakterze ekonomicznym, wykorzystujących mechanizmy podatkowe dotyczące przede wszystkim dwóch podatków pośrednich – VAT i akcyzowego. Chodzi tu mianowicie o oszustwa na szkodę budżetu państwa występujące w branży paliwowej (nadużycia dotyczące zarówno mechanizmu podatku VAT, jak i akcyzowego) oraz oszustwa w podatku od towarów i usług w handlu międzynarodowym – nadużycia w transakcjach wewnątrzwspólnotowych oraz oszustwa „karuzelowe”. Na podstawie analizy otrzymanych materiałów finansowych oraz dokonanych sprawdzeń i uzyskanych informacji GIIF odnotował sprawy dotyczące prania pieniędzy z oszustwa z udziałem „znikającego podatnika”, oszustwa „karuzelowe” zarówno z udziałem tylko podmiotów z Unii Europejskiej, jak i z udziałem podmiotów z państw trzecich, a także oszustwa podatkowe w imporcie, w tym w procedurze 4200). Poza tym odnotowano zawiadomienia dotyczące działalności zorganizowanych grup przestępczych, związane z wprowadzeniem przez podmioty do obrotu faktur nieodzwierciedlających rzeczywistych transakcji gospodarczych, których celem jest w głównej mierze wyłudzenie nienależnych zwrotów VAT.

Nie zmieniły się w stosunku do lat poprzednich cechy charakterystyczne dla „modus operandi” grup przestępczych, wykorzystujących w oszustwach mechanizmy podatkowe

² Z informacji wpływających do GIIF wynika, że wynikiem postępowań prowadzonych na podstawie zawiadomień GIIF były także akty oskarżeń o inne przestępstwa niż określone w art. 299 Kodeksu karnego.

podatku VAT i akcyzowego. Grupy te składają się z bardzo dużej liczby podmiotów, których struktura jest niezwykle płynna i szybko się odnawia. Następują częste zmiany siedziby podmiotów (dotyczy zmian właściwości miejscowej konkretnych urzędów skarbowych), występuje wyraźny podział firm na mieszające dochody oraz na „przedsiębiorstwa symulujące” itp. „Znikający podatnicy” po krótkim okresie nagle zaprzestają działalności, chociaż wcześniej prowadzili ją bardzo intensywnie. Firmy nie mają problemów z rozpoczęciem działalności gospodarczej, od początku wykazując wielomilionowe obroty w skali miesiąca. Przeprowadzane są niezwykle szybkie transakcje i obrót finansowy. Poprzez wykorzystanie nowoczesnego systemu bankowego te same środki finansowe potrafią wielokrotnie zmienić właściciela w ciągu jednego dnia, by w niektórych wypadkach zostać wypłacone w gotówce. W oszustwach karuzelowych wykorzystuje się właściwie wszystkie rodzaje towarów, ale najchętniej wybierane są do tego celu towary o znacznej wartości, stosunkowo niewielkich rozmiarów, łatwo zbywalne ale jednocześnie trudno identyfikowalne. Firmy uczestniczące w procederze najczęściej nie posiadają: zaplecza technicznego i finansowego, odnotowują skokowy wzrost wartości sprzedaży, nie zatrudniają pracowników, działają na rynku wysokiego ryzyka (np. telefony komórkowe, karty pamięci, procesory, paliwa, inny sprzęt elektroniczny, pręty i wyroby walcowane, złoto), odnotowały w niedawnej przeszłości zmiany właścicielskie i zarządcze, składają zerowe deklaracje bądź ich w ogóle nie składają, nie wpłacają zadeklarowanego VAT bądź składają liczne korekty deklaracji, jak również często zgłaszają kradzież dokumentacji firmowej. Szeroko wykorzystywana jest instytucja tzw. „biur wirtualnych”, polegająca na pełnym outsourcingu obsługi biurowej bez konieczności fizycznej obecności firmy w danym miejscu. Skutkuje to tym, że w przypadku nieuczciwych firm spełnione są warunki do zarejestrowania firmy, ale w momencie kontroli kontakt z podatnikiem jest utrudniony bądź niemożliwy.

Z uwagi na międzynarodowy charakter niektórych typów przestępstw wykorzystujących mechanizmy podatkowe dotyczące podatków VAT i akcyzowego, GIIF współpracuje z innymi jednostkami analityki finansowej w celu identyfikacji mechanizmów oszustw i ich uczestników. Działania te są prowadzone jednak tylko z tymi krajami, w których przestępstwa podatkowe są przestępstwami bazowymi dla prania pieniędzy.

Pranie pieniędzy pochodzących z obrotu wirtualną walutą

Utrzymuje się, a nawet rozwija zainteresowanie tzw. wirtualnymi walutami. Nie stanowią one waluty w sensie prawnym tzn. nie są znakami pieniężnymi będącymi prawnym środkiem płatniczym, ale nie można zaprzeczyć, że w pewnych wypadkach (przy ustaleniach pomiędzy zainteresowanymi stronami) waluty te mogą spełnić rolę środka umożliwiającego skuteczne regulowanie zobowiązań na terytorium Polski. Za wirtualne waluty uważa się cyfrowe jednostki wartości, które nie są emitowane przez bank centralny lub inne publiczne instytucje, ale które są wykorzystywane przez uczestników obrotu jako umowny środek wymiany, który może być transferowany, magazynowany i wymieniany drogą elektroniczną.

Jednym z rodzajów walut wirtualnych są kryptowaluty, których najpopularniejszym przedstawicielem jest bitcoin. Kryptowaluta to rozproszony system księgowy (system rozliczeniowy), bazujący na kryptografii. System ten przechowuje informacje o stanie posiadania w umownych jednostkach. Stan posiadania związany jest z poszczególnymi węzłami systemu (portfelami) w taki sposób, aby kontrolę nad danym portfelem miał wyłącznie posiadacz odpowiadającego mu prywatnego klucza kryptograficznego

i niemożliwe było dwukrotne wydanie tej samej jednostki. Kupować i sprzedawać bitcoina najłatwiej jest na internetowych giełdach, zwanych powszechnie kantorami. W Polsce jest ich kilka. Są już również w Polsce bitomaty, w których można zarówno kupić, jak i sprzedać bitcoiny.

Z uwagi na anonimizację transakcji bitcoiny (a także inne kryptowaluty) są uważane za niezwykle atrakcyjne instrumenty dla grup przestępczych, które z ich wykorzystaniem mogą prać pieniądze. Znane są przypadki wykorzystania zalet bitcoina do prowadzenia giełd, będących miejscem oferowania nielegalnych towarów, w tym narkotyków i niedozwolonych farmaceutyków.

GIIF odnotował m.in. przypadek wykorzystania jednego z operatorów serwisu internetowego (giełdy) do próby prania pieniędzy. Środki, za które jeden z uczestników w przedmiotowym serwisie zakupił bitcoiny, pochodziły z przestępstwa polegającego na działaniu szkodliwego oprogramowania. Szybka reakcja operatora serwisu na podstawie danych dotyczących transakcji zakupu i informacji o przesłaniu bitcoinów na inne adresy, pozwoliła na zablokowanie transakcji wypłaty środków przez tego operatora.

Pranie pieniędzy pochodzących z korupcji

Istotnym obszarem, nierozzerwalnie związanym z procederem prania pieniędzy, jest korupcja. Sama przestępczość korupcyjna może pojawiać się w każdej dziedzinie życia społecznego, szczególnie tam, gdzie od decyzji pojedynczych osób zależy pozytywne lub negatywne załatwienie sprawy. Częstokroć korupcja jest związana z działalnością zorganizowanych grup przestępczych, dla których staje się ona elementem niezbędnym do popełniania innych poważnych przestępstw, w tym ekonomicznych, powodujących poważne straty dla budżetu państwa. Wśród podstawowych mechanizmów korupcjogennych wyróżnić natomiast należy: nieprawidłowości w procesie stanowienia prawa, dowolność postępowania, konflikt interesów, brak jawności postępowania, słabość systemu kontroli i nadzoru, kumulowanie uprawnień, lekceważenie dokumentacji i sprawozdawczości.

W zawiadomieniach instytucji obowiązanych i jednostek współpracujących, przesyłanych do GIIF, najczęstsze jest wskazanie podejrzenia popełnienia przestępstwa korupcji i prania środków finansowych pochodzących z tego przestępstwa związane z działalnością w sferze zamówień publicznych. Transakcje opisane w tych zawiadomieniach obejmują nie tylko działalność podmiotów dających/biorących łapówki, ale i podmiotów pośredniczących lub osób zaufanych, za pośrednictwem których osoby popełniające przestępstwo korupcji działają. Najczęstszym przypadkiem jest dokonywanie przelewu bezpośredniego bądź pośredniego z konta np. firmy, która daje łapówkę lub innego podmiotu (zaprzyjaźnionego lub założonego na takie potrzeby) jako legalnego wydatku związanego np. z opłatami konsultacyjnymi. Spotykane też były transakcje udzielania pożyczek przez łapówkodawcę, które osoba biorąca legalizowała poprzez zgłaszanie we właściwym urzędzie skarbowym i opłacała podatek. Często zdarzało się, że środki finansowe przelewane były na rachunki bliskiej rodziny osoby biorącej łapówkę. Wśród sygnałów dotyczących rozpoznania sytuacji korupcyjnej, widocznych wśród transakcji finansowych były m.in.: szybkie spłacanie długów przez osoby trzecie; wydatki okresowo zwiększone i nieuzasadnione dochodami; otrzymywanie gratyfikacji przez osoby z tytułów konsultacji w dziedzinach, w których osoba otrzymująca nie była ekspertem; niestandardowo niski poziom cen dóbr luksusowych, zakupionych przez osobę podejrzaną o branie łapówek.

Do najbardziej zagrożonych obszarów życia publicznego i gospodarki, jakich dotyczyły zawiadomienia do GIIF oraz analiza tych zawiadomień, należały przede wszystkim: przetargi na budowę infrastruktury oraz informatyzację administracji publicznej, jak również wykorzystywanie środków unijnych.

3.2. PRZECIWDZIAŁANIE FINANSOWANIU TERRORYZMU

W zwalczaniu zjawiska terroryzmu niezwykle ważne jest odcięcie organizacji terrorystycznych od źródła ich finansowania. Powoduje ono, że spadają wpływy tych organizacji, ogranicza się zasięg ich oddziaływania oraz zmniejsza się zdolność operacyjna, w tym w zakresie realizacji ewentualnych zamachów. W systemie antyterrorystycznym RP zadania przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu wypełnia GIIF. Jego ustawowe zadania polegają na uzyskiwaniu, gromadzeniu, przetwarzaniu i analizowaniu informacji w trybie określonym w ustawie oraz podejmowaniu działań w celu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Ponieważ źródła finansowania organizacji terrorystycznych leżą zarówno w działaniach legalnych, jak i w działaniach przestępczych, analizie poddawane są transakcje podejrzane, jak również te zupełnie legalne podmiotów podejrzewanych o finansowanie terroryzmu. Informacje o analizowanych transakcjach GIIF uzyskuje nie tylko od organów administracji rządowej, samorządu terytorialnego oraz innych państwowych jednostek organizacyjnych, ale także od osób i organizacji szeroko rozumianego sektora prywatnego.

Realizując zadania ustawowe z zakresu przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu w 2014 r. GIIF wszczął 20 postępowań dotyczących podejrzanych transakcji, które potencjalnie mogły mieć związek z finansowaniem terroryzmu. Przedmiotowe postępowania były prowadzone na podstawie zawiadomień od instytucji obowiązanych, jednostek współpracujących oraz z własnej inicjatywy GIIF. Podstawą wszczęcia tych postępowań były informacje o transakcjach przeprowadzanych przez osoby pochodzące z krajów podejrzewanych o wspieranie terroryzmu lub z krajów, na terenie których prowadzą aktywne działania ugrupowania terrorystyczne. Postępowania dotyczyły również tzw. *foreign fighters*, osób podejrzewanych o wyjazdy bądź powroty z rejonów konfliktów w Syrii i Iraku, a także dotyczyły osób mających kontakt z grupami motywowanymi radykalną ideologią religijną lub polityczną. W przedmiotowych postępowaniach analizie poddawano zarówno transakcje mające charakter działalności legalnej, jak i transakcje, co do których wstępna weryfikacja pozwalała przyjąć za uprawdopodobnione, że badana działalność może mieć związek z działaniami przestępczymi. Analizie poddawano również takie transakcje, w których dane osobowe zleceńodawcy bądź beneficjenta pokrywały się z danymi osób, które figurowały na międzynarodowych listach osób podejrzewanych o działalność terrorystyczną. W wyniku przeprowadzonej analizy w zakresie ww. postępowań analitycznych, a także postępowań wcześniej założonych oraz informacji uzyskanych na podstawie art. 8 ust. 3 ustawy, w 2014 r. GIIF skierował, w trybie art. 33 ust. 3 ustawy, 26 powiadomień do Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

Ponadto, w 2014 r. GIIF otrzymał 14 wniosków o informacje w trybie przewidzianym w ustawie w związku z weryfikacją przez uprawnione organy podejrzeń dot. działalności terrorystycznej, na które odpowiadał.

GIIF jest członkiem Międzyresortowego Zespołu ds. Zagrożeń Terrorystycznych (MZTZ), organu pomocniczego Rady Ministrów, który ma zapewniać współdziałanie administracji rządowej w zakresie rozpoznawania, przeciwdziałania i zwalczania terroryzmu. Z inicjatywy MZTZ w dniu 9 grudnia 2014 r. Rada Ministrów przyjęła w drodze uchwały „*Narodowy Program Antyterrorystyczny na lata 2015-2019*”, będący dokumentem wyznaczającym podstawowe kierunki polityki antyterrorystycznej Rzeczypospolitej Polskiej. W przedmiotowym dokumencie zawarto diagnozę zjawiska terroryzmu w ujęciu krajowym i międzynarodowym, dokonano też diagnozy systemu antyterrorystycznego RP. Co najważniejsze jednak, Narodowy Program Antyterrorystyczny zawiera cele do osiągnięcia dla uczestników, których realizacja wzmocni polski system antyterrorystyczny i poprawi koordynację działań i mechanizmów współpracy na poziomie strategicznym, operacyjnym i taktycznym. Przewidziane w Programie cele oraz służące ich realizacji priorytety przewidują wprowadzanie nowych rozwiązań prawnych i organizacyjnych na poziomie krajowym.

W 2014 r. GIIF oraz jego przedstawiciele uczestniczyli w pracach w/w Zespołu (MZTZ) oraz w pracach Zespołu Zadaniowego – Stałej Grupy Ekspertckiej (SGE) – wspierającego merytorycznie MZTZ.

W ramach realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem finansowaniu terroryzmu GIIF współpracuje z Centrum Antyterrorystycznym Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego (CAT ABW). Centrum jest funkcjonującą w systemie całodobowym przez 7 dni w tygodniu jednostką koordynacyjno-analityczną w zakresie przeciwdziałania terroryzmowi i jego zwalczania.

4. KONTROLE

4.1. KONTROLE PRZEPROWADZONE PRZEZ GIIF

GIIF na 2014 rok zaplanował i przeprowadził 12 kontroli w następujących instytucjach obowiązanych:

- Towarzystwa Ubezpieczeniowe na Życie – 4,
- Banki – 2,
- Notariusze – 2,
- Przedsiębiorcy prowadzący działalność maklerską – 4.

Ponadto GIIF przeprowadził 3 kontrole doraźne (które prowadzone są na takiej samej zasadzie, jak kontrole planowe) w następujących instytucjach:

- Towarzystwa Ubezpieczeniowe na Życie – 2,
- Notariusz – 1,

W wyniku przeprowadzonych kontroli ujawnione zostały nieprawidłowości w realizowaniu przez instytucje obowiązane obowiązków wynikających z ustawy. Stwierdzone nieprawidłowości to:

1) braki natury formalnej:

- niedostosowanie wewnętrznych procedur do aktualnie obowiązujących przepisów ustawy bądź ich brak,
- niewyznaczenie osoby odpowiedzialnej za wykonywanie obowiązków określonych w ustawie,
- brak uregulowań w wewnętrznej procedurze dotyczącej stosowania środków bezpieczeństwa finansowego i zamrażania wartości majątkowych,
- błędne wypełnianie kart transakcji w rejestrach transakcji;

2) nieprawidłowości merytoryczne:

- brak rejestracji transakcji o równowartości przekraczającej 15.000 EUR, o których mowa w art. 8 ust. 1 ustawy,
- przekraczanie terminu przekazania GIIF dokumentów dotyczących transakcji, o których mowa w art. 8 ust. 1 ustawy,
- nieinformowanie GIIF o zarejestrowanych transakcjach podejrzanych lub ponadprogowych,
- brak udokumentowanych wyników bieżącej analizy przeprowadzanych transakcji,
- niestosowanie środków bezpieczeństwa finansowego w tym brak identyfikacji beneficjenta rzeczywistego,
- nieprzechowywanie przez wymagany okres informacji uzyskanych w wyniku stosowania tych środków,
- nieprzechowywanie przez wymagany okres udokumentowanych wyników analizy transakcji,
- nierealizowanie zaleceń pokontrolnych,

- niezapewnienie udziału wszystkich pracowników w programach szkoleniowych dotyczących obowiązków przewidzianych w znowelizowanych przepisach ustawy.

Zgodnie z art. 27 ustawy, informacje o wynikach kontroli przeprowadzanych przez kontrolerów GIIF przekazywane były instytucjom nadzorującym do dalszego wykorzystania służbowego.

4.2. KONTROLE PRZEPROWADZONE PRZEZ INSTYTUCJE NADZORUJĄCE

Zgodnie z przepisem art. 21 ust. 4 ustawy, instytucje nadzorujące przekazują do GIIF informacje o wynikach przeprowadzonych kontroli. Z danych będących w posiadaniu GIIF wynika, że w 2014 r.:

- Narodowy Bank Polski przeprowadził 1.285 kontroli kantorów,
- Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa przeprowadziła 13 kontroli w Spółdzielczych Kasach Oszczędnościowo Kredytowych,
- Komisja Nadzoru Finansowego przeprowadziła 47 kontroli,
- prezesi sądów apelacyjnych przeprowadzili 96 wizytacji w kancelariach notarialnych³,
- naczelnicy urzędów celnych przeprowadzili 58 kontroli w podmiotach prowadzących salony gier i kasyna gry,
- urzędy kontroli skarbowej przeprowadziły 53 kontroli.

Materiał dowodowy zgromadzony w toku kontroli i przekazywany do GIIF przy wynikach kontroli stanowi podstawę dla GIIF do nakładania kar pieniężnych.

4.3. POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNE W ZAKRESIE NAKŁADANIA KAR PIENIĘŻNYCH

Postępowania w sprawie nakładania kar pieniężnych na instytucje obowiązane za nieprawidłowości w zakresie wypełniania obowiązków, o których mowa w art. 34a ustawy, prowadzone są na podstawie przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego. Nakładanie kar pieniężnych należy do właściwości GIIF. Przy ustalaniu wysokości kary pieniężnej GIIF uwzględnia rodzaj i zakres naruszenia, dotychczasową działalność instytucji oraz jej możliwości finansowe.

W 2014 r. GIIF wszczął 54 postępowania administracyjne w sprawie nałożenia na instytucje obowiązane kar pieniężnych za nieprzestrzeganie przepisów ustawy. Na podstawie wyników własnych kontroli GIIF wszczęto 11 postępowań tj. 25,58%, a 43 postępowań (74,42%) na podstawie wyników kontroli, o których mowa w art. 21 ust. 3 ustawy⁴.

³ Na dzień 20.02.2015 r.

⁴ Art. 21 ust 3 ustawy Kontrolę, o której mowa w ust. 1, realizują również w ramach sprawowanego nadzoru lub kontroli, na zasadach i w trybie określonych w odrębnych przepisach:

- 1) Prezes Narodowego Banku Polskiego - w odniesieniu do podmiotów prowadzących działalność kantorową;
- 2) Komisja Nadzoru Finansowego;
- 3) właściwi naczelnicy urzędów celnych w stosunku do podmiotów urządzających i prowadzących gry losowe, zakłady wzajemne, gry na automatach oraz gry na automatach o niskich wygranych;
- 4) prezesi sądów apelacyjnych - w odniesieniu do notariuszy;

GIIF wydał w 2014 r. 50 decyzji administracyjnych, z czego:

- 10 decyzjami umorzono prowadzone postępowania administracyjne,
- 40 decyzjami nałożono na instytucje obowiązane kary pieniężne w wysokości od 200 do 700.000 PLN.

W 2014 r. GIIF w wydanych decyzjach określił kary pieniężne na łączną kwotę 2.658.400 PLN. Nałożone przez GIIF kary pieniężne stanowią dochód budżetu państwa.

Od wydanych przez GIIF decyzji wniesiono w 2014 r. 13 odwołań do Ministra Finansów. Minister Finansów utrzymał w mocy 3 decyzje GIIF, w 2 przypadkach uchylił decyzje GIIF w części dotyczącej wysokości kary pieniężnej i orzekł kary pieniężne w kwotach niższych, w 3 przypadkach uchylił decyzję GIIF w całości i skierował do ponownego rozpatrzenia przez organ I instancji, a w 5 przypadkach, na dzień 31 grudnia 2014 r., postępowania administracyjne przed organem II instancji były w toku.

W 2014 r. złożono 1 skargę na decyzję Ministra Finansów do Warszawskiego Sądu Administracyjnego (w jej następstwie zostało wszczęte postępowanie sądowe, które jest w toku), a także 1 skargę do Naczelnego Sądu Administracyjnego (NSA). Ponadto w 2014 r. odbyła się 1 rozprawa przed Warszawskim Sądem Administracyjnym, na podstawie skargi złożonej w 2013 r., w wyniku której sąd podtrzymał decyzję Ministra Finansów i poprzedzającą ją decyzję GIIF. W tym okresie także NSA rozpatrzył dwie skargi dotyczące wyroków wydanych przez Warszawski Sąd Administracyjny, które utrzymywały w mocy decyzje wydawane przez Ministra Finansów. Obydwie skargi zostały przez NSA oddalone.

5) Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa;

6) właściwi wojewodowie lub starostowie - w odniesieniu do stowarzyszeń;

7) organy kontroli skarbowej.

5. WSPÓŁPRACA KRAJOWA

5.1. WYMIANA INFORMACJI Z JEDNOSTKAMI KRAJOWYMI

Bardzo istotnym elementem działalności GIIF jest współpraca z jednostkami krajowymi, której tryb i zasady zostały określone w art. 32 i 33 ustawy. Analiza ilościowa danych z lat 2010-2014, dotyczących realizowania obowiązków w zakresie wymiany informacji z jednostkami krajowymi, wskazuje na systematyczny wzrost współpracy GIIF zarówno z prokuraturą, organami kontroli skarbowej, Policją i Strażą Graniczną, jak i Agencją Bezpieczeństwa Wewnętrznego (ABW) oraz Centralnym Biurem Antykorupcyjnym (CBA). Dane statystyczne, prezentujące zakres współpracy w okresie minionych pięciu lat, zamieszczono, dla celów porównawczych, w tabeli nr 3. W tym okresie z jednostek współpracujących z GIIF otrzymano łącznie 7.175 wniosków, analizy związane z tymi wnioskami dotyczyły 31.606 podmiotów.

Tabela nr 3 – Dane dot. współpracy z jednostkami krajowymi w trybie art. 32 i 33 ustawy

<i>Instytucja</i>	<i>Rok</i>	<i>Liczba wniosków</i>	<i>Liczba podmiotów w postępowaniach związanych z wnioskami</i>
Jednostki organizacyjne prokuratury	2010	309	1602
	2011	259	2140
	2012	324	2531
	2013	400	2823
	2014	551	4629
Urzędy kontroli skarbowej	2010	244	593
	2011	282	715
	2012	546	862
	2013	1361	2678
	2014	1320	2227
ABW	2010	38	252
	2011	35	371
	2012	109	875
	2013	161	1221

	2014	187	1391
CBA	2010	8	19
	2011	6	46
	2012	14	54
	2013	40	355
	2014	30	194
Policja	2010	108	595
	2011	98	706
	2012	164	1277
	2013	171	1232
	2014	192	1193
Straż Graniczna	2010	23	99
	2011	64	305
	2012	62	268
	2013	31	143
	2014	38	210
Łącznie		7175	31606

Należy także zwrócić uwagę na ważny aspekt współpracy, jakim jest wymiana informacji z jednostkami krajowymi na podstawie art. 14 ust. 2 ustawy. Po znowelizowaniu ustawy w 2009 r., od 2011 r. jednostki krajowe w znacznie większym stopniu przekazywały do GIIF informacje na ww. podstawie prawnej, co przedstawia tabela nr 4.

Tabela nr 4 – Dane dot. współpracy z jednostkami krajowymi w trybie art. 14 ust. 2 ustawy

<i>Instytucja</i>	<i>Rok</i>	<i>Liczba informacji</i>	<i>Liczba podmiotów w postępowaniach związanych z informacjami</i>
Jednostki organizacyjne prokuratury	2011	42	316
	2012	69	834

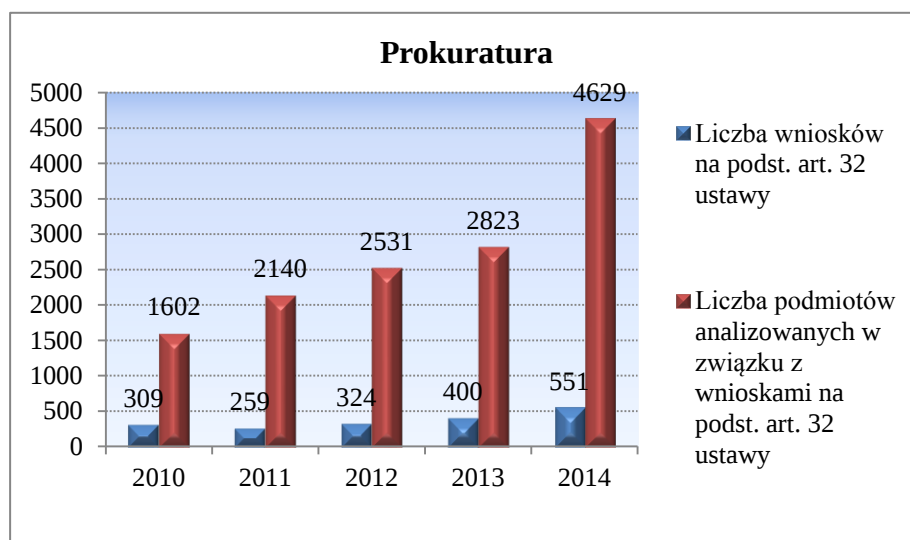
	2013	55	377
	2014	111	415
ABW	2011	29	374
	2012	30	326
	2013	7	25
	2014	3	20
CBA	2011	6	12
	2012	2	6
	2013	1	6
	2014	0	0
Policja	2011	57	582
	2012	47	362
	2013	30	323
	2014	37	377
Straż Graniczna	2011	7	28
	2012	1	7
	2013	0	0
	2014	2	10
Łącznie		536	4400

5.1.1. WSPÓŁPRACA Z JEDNOSTKAMI ORGANIZACYJNYMI PROKURATURY I SĄDAMI

W trybie art. 32 ustawy GIIF otrzymał z jednostek organizacyjnych prokuratury 551 wniosków, analizy związane z tymi wnioskami dotyczyły 4.629 podmiotów

W ostatnich latach współpraca z ww. jednostkami wykazywała stały trend wzrostowy (por. wykres nr 5).

Wykres nr 5 – Współpraca z jednostkami organizacyjnymi prokuratury w latach 2010-2014 w trybie art. 32 ustawy

W 2014 r. wzrosła także liczba informacji, przekazanych na podstawie art. 14 ust. 2 ustawy – GIIF łącznie odnotował 111 tego typu informacji ze strony prokuratury. Przekazane dane dotyczyły w sumie 415 podmiotów. Najczęściej przekazywano informacje wskazujące na wszczęcie postępowania na podstawie art. 299 Kodeksu karnego lub dotyczące przedstawienia zarzutów osobom lub podmiotom z art. 299 Kodeksu karnego.

W przynajmniej kilkudziesięciu takich przypadkach jednostki organizacyjne prokuratury dołączały dodatkowo prośbę o rozważenie podjęcia przez GIIF czynności ustawowych określonych w art. 18a ustawy i dalszych.

W 2014 r. GIIF otrzymał także 4 wnioski na potrzeby postępowań karnych z 3 sądów okręgowych oraz 1 sądu rejonowego w zakresie 6 podmiotów.

Podobnie jak w roku poprzednim, w 2014 r. odnotowano również sytuacje, w których jednostki organizacyjne prokuratury przekazywały w ramach jednego pisma informacje na podstawie art. 14 ust. 2 i 3 ustawy, wnioskując równocześnie o dane na podstawie art. 32 ust. 1 ustawy, co umożliwiało efektywniejszą wymianę informacji.

W 2014 r. ważną formą współpracy z jednostkami organizacyjnymi prokuratury był czynny udział przedstawicieli Departamentu Informacji Finansowej w inicjatywach, mających na celu wymianę doświadczeń z zakresu problematyki przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Umożliwiły one wsparcie merytoryczne uczestników szkoleń oraz upowszechnienie dobrych praktyk, mających na celu zapewnienie bardziej efektywnej wymiany informacji.

Podstawą współdziałania służb podległych resortowi finansów, spraw wewnętrznych oraz prokuraturze stało się zawarte w dniu 30 stycznia 2014 r. *porozumienie pomiędzy Ministrem Spraw Wewnętrznych, Ministrem Finansów oraz Prokuratorem Generalnym o współpracy w zakresie wypracowania systemowych rozwiązań w odniesieniu do przeciwdziałania i zwalczania przestępczości gospodarczej*. Porozumienie stworzyło bazę do stworzenia systemowych rozwiązań w obszarach, w których niezbędna jest koordynacja działań wymienionych służb na rzecz opracowania wspólnych standardów, taktyki oraz metodyki zwalczania oszustw gospodarczych. Na gruncie porozumienia zrealizowano w 2014 r.

następujące spotkania, w których uczestniczyli przedstawiciele Departamentu Informacji Finansowej, prokuratury oraz organów kontroli skarbowej:

- 19-21 maja 2014 r. w Olsztynie;
- 23-25 czerwca 2014 r. w Kielcach;
- 22-24 października 2014 r. w Łodzi;
- 17-19 listopada 2014 r. w Poznaniu.

W proces organizacji szkoleń dla prokuratury aktywnie włączyła się również Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury w Krakowie. W ramach tej współpracy w 2014 r. odbyły się cztery spotkania, z udziałem przedstawicieli Departamentu Informacji Finansowej, skierowane do sędziów, asesorów oraz prokuratorów. Szerzej o przedsięwzięciu w podrozdziale 5.1.6. – Inne informacje.

W 2014 r. zorganizowano także spotkania, m.in. z udziałem przedstawicieli prokuratury, mające na celu wymianę informacji GIIF z organami ścigania oraz organami kontroli skarbowej. Spotkania odbyły się w dniach:

- 07 maja 2014 r. we Wrocławiu, z udziałem prokuratorów z jednostek należących do właściwości Prokuratury Apelacyjnej we Wrocławiu;
- 23-25 czerwca 2014 r. w Kielcach, z udziałem prokuratorów z jednostek należących do właściwości prokuratur apelacyjnych w Krakowie, Katowicach, Lublinie i Rzeszowie;
- 30 czerwca 2014 r. w Białymstoku, z udziałem prokuratorów z jednostek należących do właściwości Prokuratury Apelacyjnej w Białymstoku;
- 09 września 2014 r. w Opolu z udziałem Prokuratury Okręgowej w Opolu oraz podległych prokuratur rejonowych;
- 01-03 października 2014 r. w Międzywodziu z udziałem z jednostek należących do właściwości Prokuratury Apelacyjnej w Szczecinie;
- 22-24 października 2014 r. z udziałem prokuratorów z jednostek należących do właściwości prokuratur apelacyjnych w Łodzi i we Wrocławiu;
- 17-19 listopada 2014 r. w Mikorzynie k/Poznania z udziałem prokuratorów z jednostek należących do właściwości Prokuratury Apelacyjnej w Poznaniu.

5.1.2. WSPÓŁPRACA Z ORGANAMI KONTROLI SKARBOWEJ, ORGANAMI PODATKOWYMI I ORGANAMI CELNYMI

Na podstawie art. 33 ustawy w 2014 r. GIIF otrzymał łącznie 1.412 wniosków od organów pochodzących z resortu finansów. Analizy związane z tymi wnioskami objęły 2.468 podmiotów.

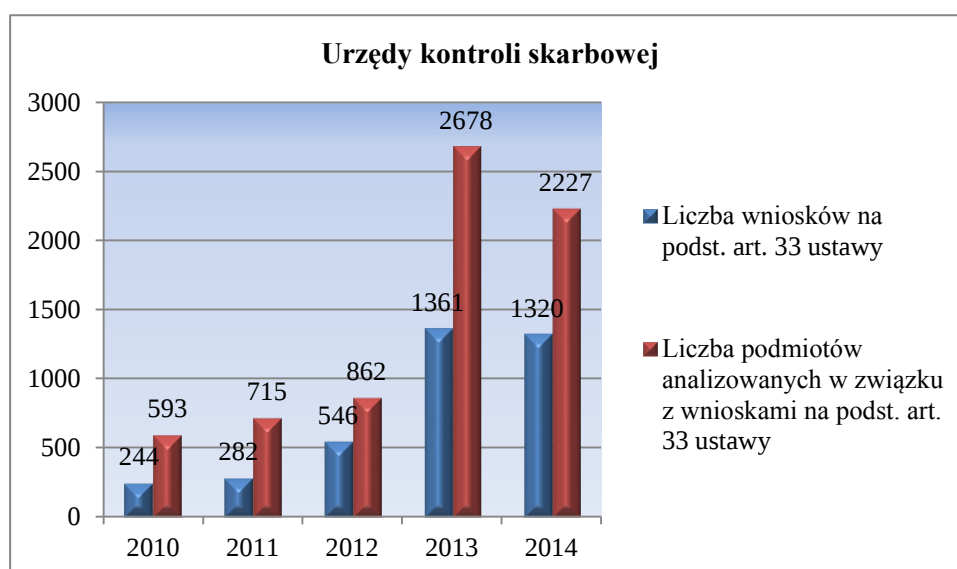
GIIF otrzymał 12 wniosków od Generalnego Inspektora Kontroli Skarbowej w zakresie 52 podmiotów, ponadto 1.320 wniosków od dyrektorów urzędów kontroli skarbowej (UKS, 2.227 podmiotów).

Na otrzymaną w 2014 r. liczbę 1.320 wniosków składały się wnioski przekazane przez:

- Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w Białymstoku – 118
- Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w Bydgoszczy – 34

- Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w Gdańsku – 137
- Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w Katowicach – 26
- Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w Kielcach – 26
- Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w Krakowie – 162
- Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w Lublinie – 125
- Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w Łodzi – 31
- Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w Olsztynie – 23
- Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w Opolu – 16
- Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w Poznaniu – 163
- Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w Rzeszowie – 70
- Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w Szczecinie – 98
- Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w Warszawie – 131
- Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej we Wrocławiu – 104
- Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w Zielonej Górze – 56.

Wykres nr 6 – Współpraca z urzędami kontroli skarbowej w latach 2010-2014 w trybie art. 33 ustawy

W ostatnich latach można zaobserwować stałe pogłębianie współdziałania z dyrektorami urzędów kontroli skarbowej. Widoczne zwiększenie współpracy nastąpiło w 2013 r. oraz 2014 r. (por. wykres nr 6).

GIIF otrzymał również 16 wniosków o udzielenie informacji pochodzących od dyrektorów izb skarbowych w zakresie 26 podmiotów.

Obowiązujący od lipca 2011 r. przepis art. 33 ust. 2 pkt 1 ustawy umożliwił Szefowi Służby Celnej lub osobom przez niego upoważnionym do występowania z wnioskiem o informacje do GIIF. W 2014 r. Szef Służby Celnej złożył 24 wnioski o udzielenie informacji w zakresie 70 podmiotów.

W 2014 r. GIIF otrzymał także 36 wniosków od dyrektorów izb celnych, dotyczących 38 podmiotów.

W 2014 r. kontynuowano intensywną współpracę z organami kontroli skarbowej oraz organami podatkowymi na rzecz podnoszenia wiedzy z zakresu problematyki przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu oraz obopólnej wymiany doświadczeń. Działalność szkoleniowa przełożyła się na przeprowadzenie serii spotkań na temat wymiany informacji GIIF z organami ścigania oraz organami kontroli skarbowej, zorganizowanych z aktywnym udziałem dyrektorów urzędów kontroli skarbowej. Przedstawiciele Departamentu Informacji Finansowej wzięli udział w spotkaniach zorganizowanych w dniach:

- 07 maja 2014 r. we Wrocławiu, z udziałem pracowników UKS we Wrocławiu, prokuratorów z jednostek należących do właściwości Prokuratury Apelacyjnej we Wrocławiu, Komendy Wojewódzkiej Policji we Wrocławiu, Zarządu Centralnego Biura Śledczego Policji (CBŚP) we Wrocławiu, ABW Delegatury we Wrocławiu, Izby Skarbowej we Wrocławiu;
- 16-17 czerwca 2014 r. w Szczawnicy, z udziałem przedstawicieli UKS w Krakowie, Komendy Wojewódzkiej Policji w Krakowie, Zarządu CBŚP w Krakowie, Izby Skarbowej w Krakowie, prokuratorów z jednostek należących do właściwości Prokuratury Apelacyjnej w Krakowie;
- 30 czerwca 2014 r. w Białymstoku, z udziałem pracowników UKS w Białymstoku, Policji, a także prokuratorów z jednostek należących do właściwości Prokuratury Apelacyjnej w Białymstoku;
- 02 lipca 2014 r. w Warszawie, z udziałem pracowników UKS w Warszawie;
- 07 lipca 2014 r. w Krakowie, z udziałem pracowników UKS w Krakowie;
- 09 września 2014 r. w Opolu, z udziałem przedstawicieli UKS w Opolu, Prokuratury Okręgowej w Opolu oraz podległych Prokuratur Rejonowych, ABW, KWP, CBŚP Zarządu w Opolu, UKS w Katowicach oraz UKS we Wrocławiu, Izby Celnej w Opolu, Izby Skarbowej w Opolu;
- 01-03 października 2014 r. w Międzywodziu, z udziałem pracowników UKS w Szczecinie, prokuratorów z jednostek należących do właściwości Prokuratury Apelacyjnej w Szczecinie, policjantów i pracowników ABW z województwa zachodniopomorskiego.

Dodatkowo GIIF oraz przedstawiciele Departamentu Informacji Finansowej uczestniczyli w naradzie dyrektorów urzędów kontroli skarbowej, zorganizowanej w dniu 5 maja 2014 r. w Boszkowie.

5.1.3. WSPÓŁPRACA Z ORGANAMI PODLEGŁYMI MINISTROWI SPRAW WEWNĘTRZNYCH

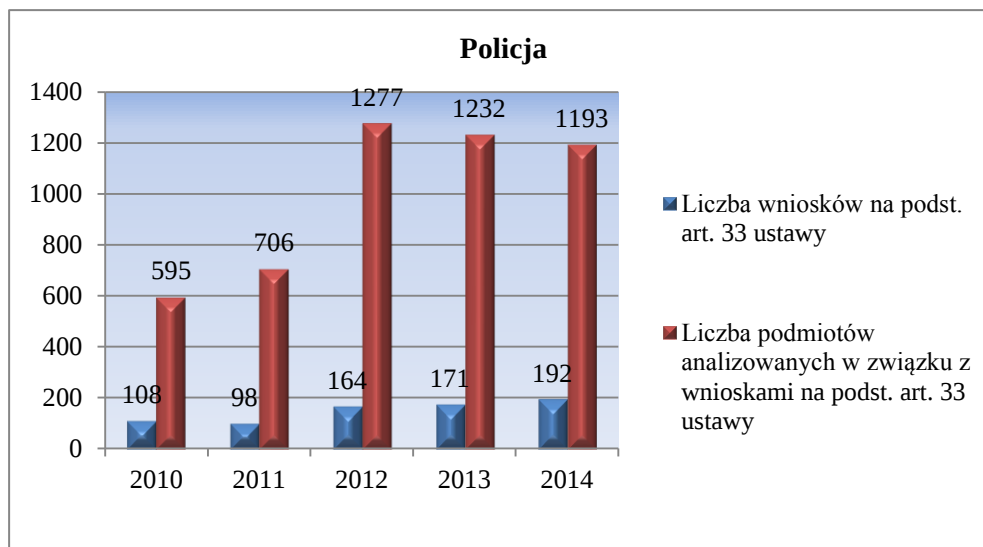
W trybie art. 33 ustawy GIIF otrzymał z jednostek organizacyjnych Policji 192 wniosków, (1.193 przeanalizowanych podmiotów), z czego znaczącą część wniosków otrzymano od uprawnionych osób reprezentujących:

- Wydział do Zwalczania Zorganizowanej Przestępczości Ekonomicznej CBŚP,
- Biuro Służby Kryminalnej Komendy Głównej Policji,

- Wydział ds. Odzyskiwania Mienia Biura Służby Kryminalnej Komendy Głównej Policji.

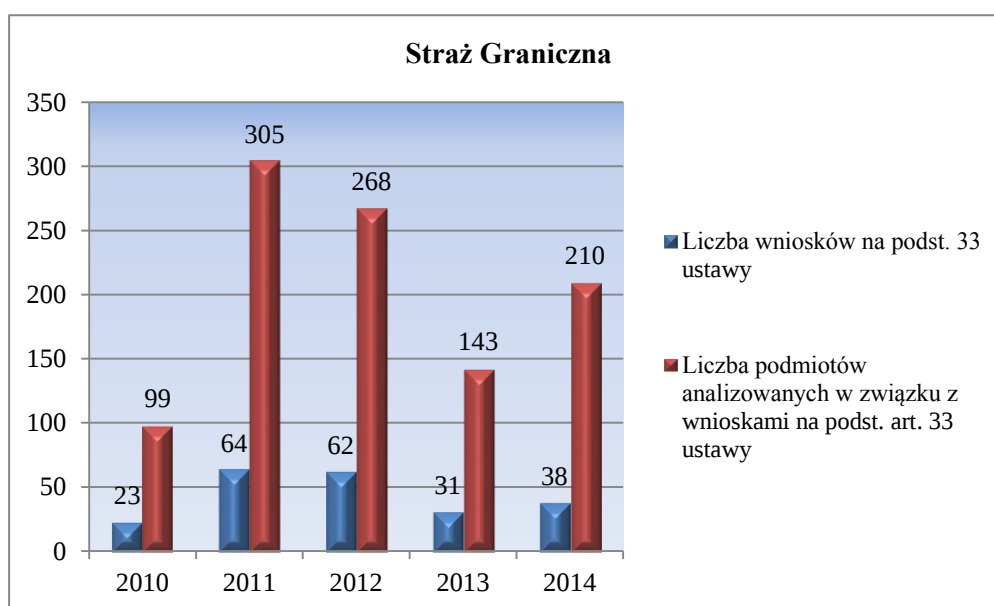
Współpraca w zakresie realizacji wniosków na potrzeby przedstawicieli organów Policji, podobnie jak w latach poprzednich, przebiegała sprawnie i efektywnie (por. wykres nr 7). Szczególnie istotna przy wymianie informacji z jednostkami Policji była jakość treści uzasadnień do wniosków, która często stanowiła przyczynek do dalszej korespondencji z GIIF, m.in. w ramach stosowanych w tym zakresie powiadomień, przygotowywanych na podstawie art. 33 ust. 3 ustawy.

Wykres nr 7 – Współpraca z policją oraz CBŚP w latach 2010-2014 w trybie art. 33 ustawy

Ponadto, w 2014 r. GIIF udzielił odpowiedzi na 38 wniosków (210 przeanalizowanych podmiotów), przekazanych przez uprawnionych przedstawicieli Komendy Głównej Straży Granicznej (por. wykres nr 8).

Wykres nr 8 – Współpraca ze Strażą Graniczną w latach 2010-2014 w trybie art. 33 ustawy

Jednostki nadzorowane i podległe ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych skrupulatnie wypełniały również obowiązki określone w art. 14 ust. 2 pkt 1 ustawy, co w sposób znaczący rozszerzyło współpracę. GIIF otrzymał 37 takich informacji z jednostek organizacyjnych Policji, dotyczących 377 podmiotów (w szczególności z CBŚP) oraz 2 informacje ze Straży Granicznej w zakresie 10 podmiotów.

Na podstawie otrzymywanych informacji GIIF mógł skuteczniej wypełniać ustawowe obowiązki, włącznie z zastosowaniem instytucji blokady rachunków określonych w art. 18a ustawy i dalszych. Podjęte działania w zakresie analiz prowadzonych przez GIIF umożliwiały efektywniejszą współpracę już na etapie pracy operacyjno-rozpoznawczej służb podległych i nadzorowanych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych. Najczęściej ten rodzaj wymiany informacji wykorzystywany był przez Wydział do Zwalczania Zorganizowanej Przestępczości Ekonomicznej CBŚP.

W 2014 r., w ramach współpracy z jednostkami nadzorowanymi i podległymi ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych, przedstawiciele Departamentu Informacji Finansowej wzięli udział w następujących przedsięwzięciach:

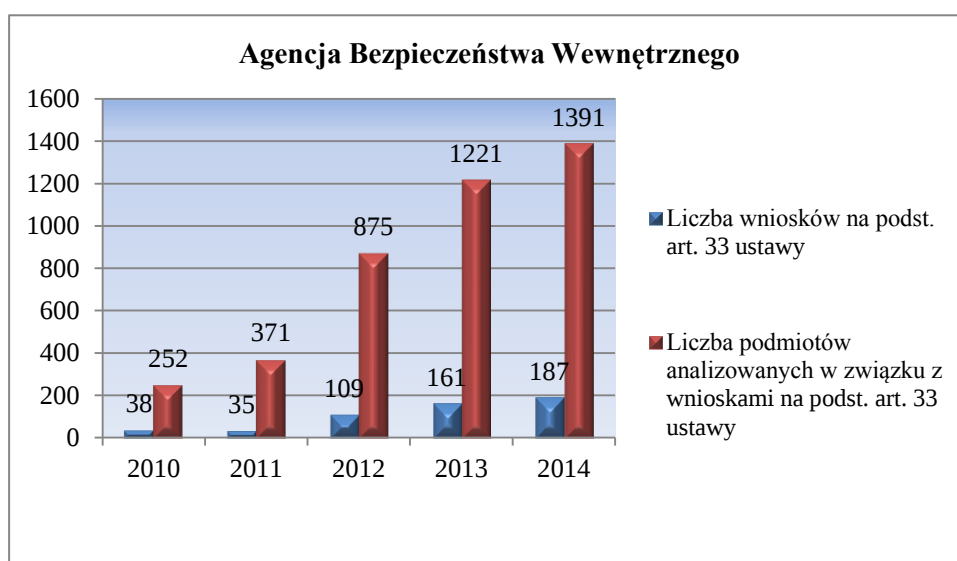
- szkoleniach dla przedstawicieli organów Straży Granicznej przeprowadzonych w Centralnym Ośrodku Szkolenia Straży Granicznej w Koszalinie i w Centrum Szkolenia Straży Granicznej w Kętrzynie w zakresie współpracy pomiędzy GIIF a organami Straży Granicznej (w dniach 26-28 maja 2014 r., 11 czerwca 2014 r. oraz 09 grudnia 2014 r.);
- szkoleniach dla funkcjonariuszy Policji, zorganizowanych w dniach 12 marca 2014 r. i 30 października 2014 r. w Warszawie oraz w dniach 03-06 czerwca 2014 r. i 17-19 września 2014 r. w Szklarskiej Porębie;
- konferencji „*Współpraca Policji i sektora bankowego w zakresie zapobiegania, ujawniania i zwalczania przestępczości związanej z funkcjonowaniem banków*” (11-13 czerwca 2014 r.), zorganizowanej przez Wyższą Szkołę Policji w Szczytnie z udziałem przedstawicieli Policji, ABW oraz banków, ubezpieczycieli, firm leasingowych;
- seminarium szkoleniowym pt. „*Problematyka zabezpieczeń majątkowych w Polsce w teorii i praktyce*”, przeprowadzonym w dniu 24 czerwca 2014 r. w Poznaniu z udziałem przedstawicieli Policji garnizonu wielkopolskiego;
- szkoleniu „*Typowanie nieprawidłowości w obrocie gospodarczym poprzez poszukiwanie i analizowanie dokumentów i informacji związanych z działalnością osób fizycznych i prawnych w drodze tzw. białego wywiadu oraz wykorzystanie policyjnych i pozapolicyjnych baz danych – możliwości i metody*” w dniu 10 października 2014 r. w Warszawie, z udziałem funkcjonariuszy pionu do Zwalczania Zorganizowanej Przestępczości Ekonomicznej i komórek analizy kryminalnej CBŚP;
- seminarium szkoleniowym „*Zwalczanie przestępczości narkotykowej, ujawnianie i zabezpieczanie mienia pochodzącego z przestępstw, uregulowania prawno-instytucjonalne*” w dniu 30 października 2014 r., z udziałem przedstawicieli Policji garnizonu wielkopolskiego.

5.1.4. WSPÓŁPRACA ZE SŁUŻBAMI OCHRONY PAŃSTWA

W 2014 r. GIIF otrzymał od Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, na podstawie art. 33 ustawy, 187 wniosków (1.391 przeanalizowanych podmiotów), a także 3 informacje, przekazane na podstawie art. 14 ust. 2 ustawy (20 podmiotów).

Ilość otrzymanych od ABW wniosków oraz przekazanych na ich podstawie odpowiedzi w znaczący sposób uległa wzrostowi (por. wykres nr 9). Współpraca tego typu, jak również w zakresie stosowania przepisów określonych w art. 14 ust. 2 ustawy, jest coraz bardziej efektywna. Często, w następstwie tej wymiany informacji i koordynacji wspólnych działań, ma przełożenie na zastosowanie instytucji blokady rachunków określonej w art. 18a ustawy i dalszych.

Wykres nr 9 – Współpraca z Agencją Bezpieczeństwa Wewnętrznego w latach 2010-2014 w trybie art. 33 ustawy

W dniach 07 marca oraz 10 czerwca 2014 r. przedstawiciele Departamentu Informacji Finansowej przeprowadzili w Centralnym Ośrodku Szkolenia Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego dwa szkolenia skierowane do pracowników ABW.

Ponadto GIIF otrzymał 4 wnioski od Służby Kontrwywiadu Wojskowego, dotyczące 12 podmiotów.

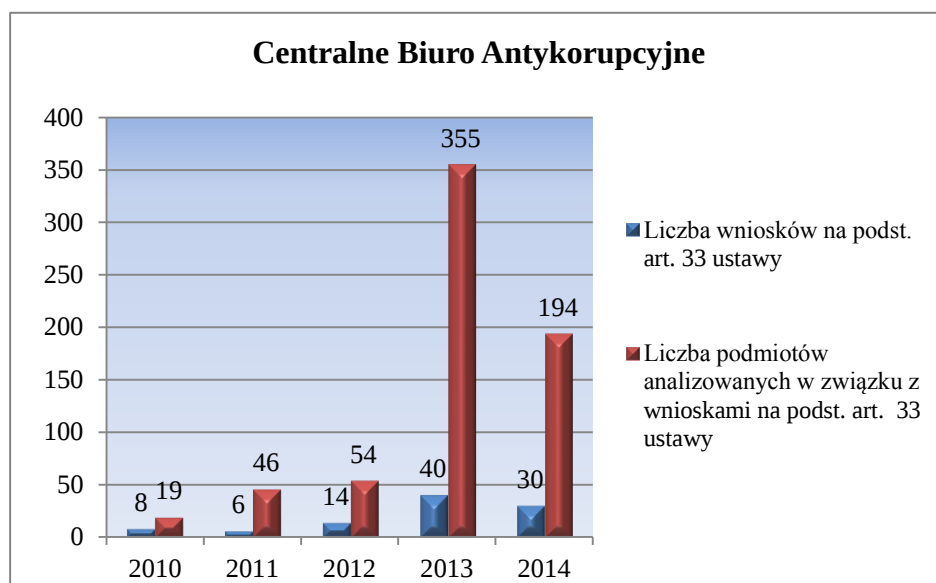
Dla Służby Kontrwywiadu Wojskowego przeprowadzono dwa szkolenia – w dniach 14 stycznia 2014 r. oraz 15 stycznia 2014 r. w Warszawie.

5.1.5. WSPÓŁPRACA Z SZEFEM CBA

Na podstawie art. 33 ustawy GIIF otrzymał z CBA 30 wniosków (194 przeanalizowane podmioty).

Współpraca z CBA w ostatnich dwóch latach wykazywała trend wzrostowy, co przedstawia wykres nr 10.

Wykres nr 10 – Współpraca z Centralnym Biurem Antykorupcyjnym w latach 2010-2014 w trybie art. 33 ustawy

Ponadto w dniu 29 maja 2014 r. przedstawiciele Departamentu Informacji Finansowej przeprowadzili szkolenie na temat wymiany informacji GIIF z organami ścigania dla pracowników delegatury CBA w Warszawie.

5.1.6. WSPÓŁPRACA Z SZEFEM KCIK

W 2014 r. GIIF współpracował z Szefem Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych (KCIK). Przekazywał z urzędu informacje kryminalne (liczba rejestracji – 414), KCIK natomiast odpowiadał na zapytania skierowane przez GIIF (3.459 zapytań, w tym 3.134 wystąpienia do podmiotów zobowiązanych o uzupełnienie informacji kryminalnych).

Ponadto, KCIK przysyłał zapytania do Generalnego Inspektora. W 2014 r. dotyczyły one 4.232 podmiotów. W wyniku sprawdzeń w bazach danych Generalnego Inspektora 1.405 spośród nich wskazano jako te, które wystąpiły w prowadzonych postępowaniach analitycznych.

5.1.7. INNE INFORMACJE

Efektem intensywnych działań GIIF na rzecz wymiany doświadczeń w zakresie problematyki przeciwdziałania praniu pieniędzy były zawarte w 2014 roku porozumienia dotyczące współpracy m.in. na rzecz działań szkoleniowych.

W dniu 16 lipca 2014 r. zawarto pomiędzy Ministerstwem Finansów a Krajową Szkołą Sądownictwa i Prokuratury w Krakowie *Porozumienie o współpracy w zakresie wypracowania systemowych rozwiązań w odniesieniu do przeciwdziałania i zwalczania przestępczości gospodarczej*. Porozumienie zostało podpisane przez Panią Agnieszkę Królikowską, podsekreterza stanu w MF, Generalnego Inspektora Kontroli Skarbowej, Generalnego Inspektora Informacji Finansowej oraz Pana Leszka Pietruszko, dyrektora Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury. Umowa z Krajową Szkołą Sądownictwa i Prokuratury w Krakowie przewiduje współpracę dotyczącą organizowania i prowadzenia szkoleń dla kadr sądownictwa, prokuratury oraz pracowników i funkcjonariuszy Ministerstwa

Finansów, w tym podległych jednostek, a także promowania jakości kształcenia i wymiany dobrych praktyk w tym zakresie. Organizacja specjalistycznych szkoleń odnoszących się do poszczególnych obszarów przestępczości gospodarczej ma na celu wzmocnienie współdziałania służb oraz organów państwa, odpowiadających za zwalczanie przestępczości podatkowej i transgranicznej.

Współpraca z Krajową Szkołą Sądownictwa i Prokuratury przełożyła się na organizację następujących szkoleń, z udziałem przedstawicieli Departamentu Informacji Finansowej, które odbyły się w dniach:

- 14-15 października 2014 r. w Lublinie, dla sędziów, a także dla prokuratorów i asesorów z jednostek należących do właściwości Prokuratury Apelacyjnej w Lublinie;
- 04-05 listopada 2014 r. w Warszawie, dla sędziów, a także dla prokuratorów i asesorów z jednostek należących do właściwości Prokuratury Apelacyjnej w Warszawie;
- 27-28 listopada 2014 r. w Katowicach, z udziałem sędziów, a także prokuratorów i asesorów z jednostek należących do właściwości Prokuratury Apelacyjnej w Katowicach;
- 02-03 grudnia 2014 r. w Gdańsku dla sędziów, a także prokuratorów i asesorów z jednostek należących do właściwości Prokuratury Apelacyjnej w Gdańsku.

W ramach współpracy instytucji i służb powołanych do budowania spójnego i efektywnego systemu bezpieczeństwa państwa, w dniu 7 sierpnia 2014 r. zostało zawarte *Porozumienie o współpracy Kontroli Skarbowej i Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie*. Porozumienie zostało podpisane przez Panią Agnieszką Królikowską, podsekretarza stanu w MF, Generalnego Inspektora Kontroli Skarbowej, Generalnego Inspektora Informacji Finansowej oraz insp. dr Piotra Bogdalskiego, Komendanta – Rektora Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie. Współpraca przewiduje realizację wspólnych programów i projektów szkoleniowych dla pracowników jednostek organizacyjnych kontroli skarbowej i innych służb państwowych, organizowanie seminariów lub konferencji, wymianę informacji oraz doświadczeń na temat potrzeb szkoleniowych.

Ważnym narzędziem upowszechniania zagadnień z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu jest także strona internetowa Ministerstwa Finansów. Publikacje Departamentu Informacji Finansowej są zlokalizowane w zakładce Generalnego Inspektora Informacji Finansowej ([www.mf.gov.pl: BIP/Ministerstwo Finansów/Działalność/Generalny Inspektor Informacji Finansowej](http://www.mf.gov.pl: BIP/Ministerstwo_Finansow/Dzialalnosc/Generalny_Inspektor_Informacji_Finansowej)). Zakładka jest podzielona na podzakładki, których tytuły jednoznacznie wskazują na tematykę publikacji. Zainteresowani znajdą w nich m.in. istotne informacje na temat aktualnych działań GIIF, systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, regulacje prawne, bieżące komunikaty i publikacje.

5.2. DZIAŁALNOŚĆ SZKOLENIOWA

Dla efektywnego zapewnienia skuteczności działań służb oraz instytucji zaangażowanych w walkę z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu niezbędne jest prowadzenie szerokiej wymiany informacji oraz działalności szkoleniowej. Z tego powodu,

przedstawiciele Departamentu Informacji Finansowej w 2014 r. wzięli aktywny udział w charakterze prelegentów lub uczestników w licznych szkoleniach i konferencjach, na których poruszana była problematyka zagadnień objętych ustawą. Ponadto, dzięki znacznemu zwiększeniu w 2014 roku inicjatyw szkoleniowych, mających na celu wymianę informacji GIIF z jednostkami współpracującymi oraz dzielenie się dobrymi praktykami, było możliwe uzyskanie efektu synergii działań różnych instytucji na rzecz przeciwdziałania i zwalczania przestępstw w zakresie prania pieniędzy.

W ramach wymiany doświadczeń w zakresie problematyki przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu przedstawiciele Departamentu Informacji Finansowej w 2014 r. wzięli udział w następujących wydarzeniach:

- szkoleniu zorganizowanym dla przedstawicieli Najwyższej Izby Kontroli w dniu 13 lutego 2014 r. w Goławicach;
- spotkaniu warsztatowym „*Typowanie transakcji podejrzanых w sektorze ubezpieczeń na życie*” w dniu 18 marca 2014 r. w Warszawie, z udziałem przedstawicieli Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń;
- konferencji „*Nowe trendy w praniu pieniędzy*” dla przedstawicieli instytucji obowiązanych oraz Związku Banków Polskich, zorganizowanej w dniu 25 września 2014 r. w Serocku przez Związek Banków Polskich;
- konferencji „*Identyfikacja klienta banku*”, zorganizowanej w dniu 11 grudnia 2014 r. w Warszawie przez Radę Bezpieczeństwa Banków Związku Banków Polskich.

Ponadto w dniu 16 kwietnia 2014 r. Departament Informacji Finansowej we współpracy z Thomson Reuters Accelus – międzynarodową multimedialną agencją informacyjną, zorganizował konferencję pt. *Przeciwdziałanie praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. Dyskusja nt. Zgodności i Ryzyka*. Uczestnikom konferencji reprezentującym administrację rządową, banki, instytucje ubezpieczeniowe oraz domy maklerskie, przedstawiciele GIIF, Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego oraz Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie przedstawili planowane kierunki zmian w systemie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu według założeń 4 Dyrektywy AML/CTF, analizę ryzyka w świetle zmienionych Rekomendacji FATF, analizę ryzyka pochodzącego z państw objętych reżimem sankcji międzynarodowych, jak również nowe wyzwania dla sektora prywatnego i organów państwowych w związku z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy i korupcji osób na eksponowanych stanowiskach politycznych. Prelegenci reprezentujący Thomson Reuters Accelus przedstawili zgromadzonym gościom tematykę wdrażania podejścia opartego na analizie ryzyka. Konferencja została dobrze oceniona przez uczestników.

Istotnym działaniem GIIF jest także udostępnianie nieodpłatnego kursu e-learningowego, dotyczącego przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Jego celem jest przybliżenie wiedzy z zakresu przeciwdziałania ww. przestępstwom, w szczególności w aspekcie obowiązujących przepisów. Forma e-learningowa kursu oznacza, że jest on dostępny w Internecie, zarówno w zakresie zgłoszenia udziału w kursie, korzystania z lekcji, uczestnictwa w teście weryfikującym wiedzę, jak i uzyskania zaświadczenia o ukończeniu kursu. W 2014 r. z kursu z wynikiem pozytywnym ukończyło 20.951 zainteresowanych, w tym przedstawiciele instytucji obowiązanych i jednostek współpracujących.

6. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

6.1. WSPÓŁPRACA Z KOMISJĄ EUROPEJSKĄ

W ramach współpracy z Komisją Europejską (zwaną dalej Komisją) w obszarze przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (AML/CFT) przedstawiciele GIIF uczestniczą w pracach Grupy Ekspertów ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu (ang. *The Expert Group on Money Laundering and Terrorist Financing – EGMLTF*, zwanej dalej Grupą Ekspertów) oraz w spotkaniach tzw. Platformy UE-FIU (ang. *EU-FIU Platform*).

6.1.1. GRUPA EKSPERTÓW DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY I FINANSOWANIU TERRORYZMU

Zadaniem Grupy Ekspertów jest doradzanie Komisji na etapie przygotowywania wniosków w sprawie środków wykonawczych (tj. zanim Komisja przekaże wniosek komitetowi w ramach procedury komitologii), wspieranie Komisji w przygotowywaniu aktów prawnych lub w wyznaczaniu kierunku polityki oraz koordynacja współpracy i wymiana opinii z państwami członkowskimi. W 2014 r. Grupa Ekspertów zebrała się dwukrotnie, doradzając Komisji w sprawach przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. W obu spotkaniach uczestniczył przedstawiciel GIIF, prezentując stanowisko Polski w odniesieniu do kwestii omawianych przez Grupę Ekspertów.

W ramach Grupy Ekspertów głównie dyskutowano o postępie prac nad wnioskiem dotyczącym *Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie przeciwdziałania korzystaniu z systemu finansowego w celu prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu* (COM/2013/045 final – 2013/0025 (COD)), zwanej dalej 4 Dyrektywą AML, oraz wnioskiem dotyczącym *Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie informacji towarzyszących transferom środków pieniężnych* (COM/2013/044 final – 2013/0024 (COD)). W odniesieniu do dyrektywy Grupa Ekspertów dyskutowała nad najważniejszymi dla interesu UE obszarami, takimi jak ponadnarodowa ocena ryzyka, usługi w zakresie gier hazardowych i e-money, proces „białej listy państw, spełniających standardy AML”, rejestr beneficjentów rzeczywistych czy zakres ochrony danych osobowych.

Zagadnieniem, które wywołało dyskusję wśród członków Grupy Ekspertów była ocena ryzyka. W tym kontekście rozpatrywano przyszłą rolę powyższego forum w dwóch kluczowych kwestiach związanych z 4 Dyrektywą AML, czyli w narodowej oraz ponadnarodowej ocenie ryzyka. W tym celu powołano grupę roboczą *ad hoc* ds. ponadnarodowej oceny ryzyka UE, której zadaniem jest przygotowanie identyfikacji, analizy oraz oceny ryzyk związanych z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu. Grupa Ekspertów podkreśliła także zaangażowanie jednostek analityki finansowej oraz innych podmiotów w to zadanie. Ważnym przedmiotem rozważań Grupy Ekspertów była rola, jaką będzie ona pełnić w pracach na poziomie UE w obszarze przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, szczególnie w fazie wdrażania przepisów UE na poziomie krajowym.

Ponadto w spotkaniach Grupy Ekspertów w roli obserwatorów uczestniczyły inne organy UE oraz organizacje międzynarodowe. W ramach tej współpracy, Europejski Urząd Nadzoru

Bankowego (ang. *European Banking Authority – EBA*) przedstawił na forum Grupy Ekspertów plan pracy grupy zadaniowej zajmującej się szerokim podejściem do kwestii walut wirtualnych, tzn. ich definicją, ewentualnym uregulowaniem bądź innymi rozwiązaniami, w kontekście potrzeby zharmonizowanego podejścia do tego zagadnienia na poziomie unijnym. Również Europejskie Urzędy Nadzoru (ang. *European Supervisory Authorities – ESA*), wzorem lat poprzednich współpracowały z Grupą Ekspertów. W trakcie spotkań członkowie Grupy Ekspertów informowani byli również o pracach Komitetu AML Europejskich Urzędów Nadzoru (ang. *Anti-Money Laundering Committee – AMLC*), w ramach przygotowań do przyjęcia 4 Dyrektywy AML (np. w zakresie opinii nt. oceny ryzyka, nadzoru opartego na analizie ryzyka, wytycznych w zakresie uproszczonych i wzmocnionych środków należytej staranności wobec klienta).

Tematy, na których skupiały się działania Grupy Ekspertów, to także współpraca pomiędzy jednostkami analityki finansowej oraz prace w ramach innych gremiów, zajmujących się problematyką walki z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu. Członkowie Grupy Ekspertów zapoznawali się z inicjatywami Komitetu MONEYVAL oraz dyskutowali nad stanem prac FATF, dotyczących m.in. wytycznych w zakresie przejrzystości beneficjenta rzeczywistego, podejścia opartego na ryzyku w sektorze bankowym, jak również ewaluacji wzajemnych oraz kwestii rozszerzenia członkostwa w FATF. W tym kontekście należy podkreślić pozytywny odzew Komisji Europejskiej i członków Grupy Ekspertów na wniosek Polski o udzielenie przez państwa członkowskie poparcia dla starań naszego kraju o członkostwo w FATF.

6.1.2. PLATFORMA UE-FIU

GIIF kontynuował swój udział w pracach Platformy ekspertów UE-FIU, angażując się w kwestie omawiane przez to gremium. Zebrała się ona trzykrotnie w 2014 r., a zwiększenie częstotliwości jej spotkań zdeterminowane było przez plany Komisji Europejskiej, dotyczące poszerzenia zaangażowania Platformy w rozwiązywanie bieżących problemów interdyscyplinarnych z elementami AML/CFT. Po pierwsze, objęły one przeciwdziałanie i zwalczanie finansowania terroryzmu. Członkowie Platformy zajęli się tematem możliwych rozwiązań prawnych i organizacyjnych w państwach członkowskich i UE wobec palących kwestii w dziedzinie przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu w związku z konfliktami zbrojnymi na świecie. Po drugie, odnosiły się do spraw sankcji finansowych nakładanych w związku z zaburzeniami w relacjach międzynarodowych, ukazując przy tej okazji możliwość zastosowania nowych funkcji sieci FIU.NET w odniesieniu do list podmiotów podlegających zamrożeniu mienia. Członkowie Platformy dyskutowali o możliwościach włączenia jednostek analityki finansowej (JAF) do wymiany danych na etapie tworzenia list sankcyjnych. Platforma na bieżąco interesowała się rozwojem sieci FIU.NET, która miała zyskać nowe oprogramowanie (wersja 2.0) i modalności, pozwalające na automatyczne wskazanie większego kręgu zainteresowanych daną sprawą państw członkowskich, jak też informacji o danych przechowywanych w innych autonomicznych repozytoriach danych, np. *WorldCheck*. W związku z migracją FIU.NET do Europolu (perspektywa końca 2015 r.) członkowie Platformy wyrażali swoje opinie i sugestie dla Board of Partners przy FIU.NET nt. sposobu wyboru i kompetencji Grup Doradczych (ang. *Advisory Groups*), mających w przyszłości funkcjonować przy FIU.NET w Europolu. Oznaczało to również

zainteresowanie Platformy sprawą statusu JAF w systemie wymiany informacji Europolu na tle decyzji 2009/371/WSiSW o ustanowieniu Europolu.

W wyniku obserwacji procesu legislacyjnego 4 Dyrektywy AML i *Rozporządzenia w sprawie informacji o zleceniodawcach, które towarzyszą przekazom pieniężnym*, Platforma podjęła pierwsze próby identyfikacji zadań Komisji Europejskiej w jej pracach wokół ponadnarodowej oceny ryzyka AML/CFT. W związku z okresem przyszłego raportowania przez KE o stosowaniu nowej dyrektywy i na podstawie wyników bieżących ewaluacji prowadzonych przez FATF w ramach czwartej rundy, działanie to polegało na zidentyfikowaniu metod i przeszkód technicznych dla przeprowadzenia takiej oceny. Zadanie to zarówno Platforma, jak i KE rozumiały jako wspomaganie Grupy Ekspertów, pełniącej wiodącą rolę w tym względzie.

Z racji znoszenia obiektywnych przeszkód współpracy pomiędzy JAF państw członkowskich Platforma zajęła się przedłożoną przez KE propozycją zbliżenia podejścia państw członkowskich do prawnej definicji kryminalizacji ML/FT, wskazując różnice w poszczególnych państwach, utrudniające współpracę JAF. Ponadto, w kontekście współpracy pomiędzy JAF, Platforma interesowała się procesem zmiany *Rozporządzenia nr 1889/2005 z dnia 26 października 2005 r. w sprawie kontroli środków pieniężnych wwożonych do Wspólnoty lub wywożonych ze Wspólnoty*, podobnie jak rozwojem innych uwarunkowań prawnych działania JAF (m.in. ochrona danych osobowych).

W związku z nowym polem regulacji finansowych mających potencjalny wpływ na bezpieczeństwo rynków finansowych, KE przedłożyła Platformie sprawę możliwych interakcji pomiędzy ściganiem nieprawidłowości na rynku handlu uprawnieniami do emisji CO₂ a działalnością JAF. Wskutek tego uznano konieczność uświadamiania krajowych administratorów aukcyjnych o istnieniu Platformy UE-FIU, a także jednostki analityki finansowej – o funkcjonowaniu krajowych administratorów.

Komisja Europejska poddawała również dyskusji samą naturę prac Platformy UE-FIU, mając na względzie oczekiwane zmiany prawa AML/CFT na szerszym tle prawnej autonomii KE w systemie instytucjonalnym UE. Platforma została zdefiniowana przez KE jako ciało doradcze i niezależne od prac innych ciał doradczych, jak Grupa Ekspertów i Komitet Prewencyjny, forum właściwe do doradztwa w sprawach operacyjnych wynikających z ogólnych funkcji nadanych jednostkom analityki finansowej w państwach członkowskich. Tak więc obok dyskusji na temat oceny bieżącej współpracy pomiędzy JAF i propozycji jej usprawnienia, pojawiły się zagadnienia sięgające do wspólnej analizy spraw z elementem transgranicznym i wykorzystania wiedzy Platformy do ponadnarodowej oceny ryzyka. Zadania Platformy będą więc ulegać dalszemu uszczegółowieniu.

Platforma przyglądała się pracom Grupy Egmont, zwłaszcza w kontekście nowego porządku regionalnego tej Grupy (tzw. *Egmont Group regional footprint*). W związku z tym przewidziała swoje większe zainteresowanie pracami regionalnymi jednostek skupionych w ugrupowaniu regionalnym Europy I.

Członkowie Platformy zwracali również uwagę na działania FATF, w tym realizowane projekty typologiczne, jak również sprawy dotyczące procesu rozszerzenia tej organizacji. W tym względzie Polska przedstawiła na forum właściwym dla JAF argumenty za swoją aplikacją do FATF, zyskując szerokie poparcie w Platformie UE-FIU.

6.1.3. INNE ASPEKTY

GIIF przywiązuje wagę do wspierania międzynarodowych inicjatyw antyterrorystycznych służących poszerzeniu wiedzy i wymianie opinii zainteresowanych organów administracyjnych, państw, oraz organizacji międzynarodowych, w szczególności w odniesieniu do kwestii walki z finansowaniem terroryzmu. W związku z powyższym przedstawiciel GIIF wziął udział w dorocznych międzynarodowych warsztatach przygotowanych przez Prezydencję grecką w Radzie UE we współpracy z przedstawicielami organów rządowych USA.

Ubiegłoroczne spotkanie poświęcone było określeniu wspólnego podejścia państw UE i USA do zagadnień związanych z finansowaniem terroryzmu w konflikcie syryjskim, szczególnie odnosząc się do skali nielegalnych środków wykorzystywanych do prowadzenia walki przez organizacje terrorystyczne, finansowych powiązań siatek terrorystycznych z państwami sąsiadującymi oraz kluczowych krajów zaangażowanych w finansowanie działań terrorystycznych.

Korzyścią, jaką wyniósł GIIF z udziału w spotkaniu tego gremium w Atenach, jest obraz kierunków działania UE i USA w odniesieniu do Syrii, państw regionu i przypadków siatek terrorystycznych, które tam funkcjonują dzięki funduszom, przekazywanym przez różne podmioty wspierające ich działalność. W sytuacji narastających zagrożeń terrorystycznych nieodzowne jest możliwie najgłębsze zdiagnozowanie problematyki finansowania terroryzmu, stąd – w ocenie GIIF – konferencja pokazała niezbędność tego forum, tradycyjnie organizowanego przez kolejne prezydencje w Radzie UE oraz jego przydatność dla wykonywania działalności ustawowej GIIF.

6.2. FIU.NET

W dniu 4 listopada 2014 r. w siedzibie łotewskiej jednostki analityki finansowej w Rydze odbyło się regionalne spotkanie warsztatowe, zorganizowane przez Biuro FIU.NET w ramach wdrażania nowej wersji sieci FIU.NET 2.0, w którym wzięli udział użytkownicy tej bezpiecznej sieci wymiany informacji pomiędzy europejskimi jednostkami analityki finansowej. Wśród uczestników byli również przedstawiciele GIIF.

Ponadto w dniach 26-28 listopada 2014 r. Europol (Europejski Urząd Policji) zorganizował warsztaty, których celem było zapoznanie ekspertów z państw unijnych z pracami dotyczącymi sieci Europolu oraz FIU.NET. Wzięło w nich udział dwóch przedstawicieli GIIF. W trakcie warsztatów uczestnicy zostali zapoznani z systemem zwalczania prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu w ramach struktury Europolu oraz funkcjami i możliwościami systemu FIU.NET. Poza omówioną częścią teoretyczną mającą na celu wzajemne zapoznanie się z możliwościami Europolu i FIU.NET, uczestnicy wzięli także udział w zajęciach praktycznych, m.in. w zakładaniu spraw i prowadzeniu współpracy międzynarodowej w systemie SIENA.

W zaktualizowanej wersji sieci FIU.NET 2.0, pod koniec grudnia 2014 r. zostały wprowadzone nowe metody rejestrowania i otrzymywania informacji, do wykorzystania przez jej użytkowników. W związku z modernizacją sieci polska JAF otrzymała z Biura FIU.NET nowy osprzęt, umożliwiający wykorzystanie modernizowanych aplikacji.

6.3. KOMITET MONEYVAL

W pracach realizowanych przez Komitet Ekspertów ds. Oceny Systemów Zwalczania Procederu Prania Pieniędzy i Finansowania Terroryzmu (MONEYVAL) Rady Europy, dalej zwanym Komitetem MONEYVAL, w 2014 r. uczestniczyła wspólna delegacja przedstawicieli GIIF, Komisji Nadzoru Finansowego oraz Prokuratury Generalnej. Brała ona udział w dyskusjach na temat raportów z ewaluacji narodowych systemów przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowania terroryzmu państw członków Komitetu⁵.

Komitet MONEYVAL kontynuował monitoring państw, których systemy AML/CFT wykazały dużą liczbę ocen oznaczających niezgodność lub częściową zgodność z Zaleceniami FATF, oceniając ich postęp i wdrożone działania naprawcze⁶.

W stosunku do państw, które nie podjęły skutecznych reform swoich systemów AML/CFT, zastosowano wymóg regularnego raportowania na temat postępów we wdrażaniu rekomendowanych reform w ramach procedury podnoszenia poziomu zgodności (*CEP – ang. “Compliance Enhancing Procedure”*). W 2014 r. monitorowano w tym zakresie następujące jurysdykcje: Bośnia i Hercegowina (krok 2) oraz Litwa (krok 1).

Z uwagi na istotne braki występujące w krajowym systemie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu Bośni i Hercegowiny, Komitet MONEYVAL wezwał społeczność międzynarodową do zachowania szczególnej ostrożności w relacjach z instytucjami finansowymi tego państwa. Na podstawie jego oświadczenia GIIF zalecił instytucjom obowiązującym zachowanie szczególnej ostrożności, jak również wzmoczone monitorowanie transakcji finansowych realizowanych z udziałem osób i instytucji finansowych z Bośni i Hercegowiny oraz stosowanie zaostrzonych środków należytej staranności wobec klienta, uwzględniających ryzyko wykorzystania ww. warunków do przeprowadzania transakcji mogących mieć związek z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu.

Ważnym elementem dyskusji Komitetu MONEYVAL było uzgodnienie procedury wewnętrznej, dotyczącej piątej rundy ewaluacji wzajemnych oraz treści towarzyszących jej załączników, a także przyjęcie planu ewaluacji na nadchodzące lata w ramach nowej rundy. W trakcie posiedzeń ww. ciała przyjęto ostateczną wersję tego dokumentu oraz wyznaczono pierwsze państwa, które podlegać będą ewaluacji według nowych zasad w 2015 r.⁷ Ponadto, w ramach przygotowania do nowego procesu ewaluacji, Komitet MONEYVAL zorganizował w listopadzie 2014 r. pierwszą edycję szkolenia dla ewaluatorów, uwzględniającą zmiany standardów międzynarodowych, w którym wziął także udział przedstawiciel GIIF.

GIIF współpracował z Komitetem MONEYVAL również w obszarze typologicznym. Jego przedstawiciele włączyli się w realizację projektów typologicznych, poświęconych praniu pieniędzy pochodzących z przestępczości zorganizowanej oraz analizie finansowej (projekt realizowany w ramach Grupy Egmont), przygotowując odpowiednio wkłady dotyczące polskiej praktyki oraz doświadczeń w przedmiotowych obszarach.

⁵ Raporty z ewaluacji Macedonii, Liechtensteinu, Rumunii, Estonii, Azerbejdżanu, raporty postępu Malty, Andory, Litwy, Czech, Łotwy, Gruzji, San Marino, Słowacji, Albanii, Mołdawii i Izraela.

⁶ Chorwacja, Gruzja, Macedonia, Mołdowa i Ukraina.

⁷ Armenia i Serbia jako pierwsze przejdą w 2015 r. piątą rundę ewaluacji. Ewaluacja Polski planowana jest na pierwszą połowę 2018 r.

Odpowiadając na inicjatywę Komitetu, GIIF przy udziale KNF opracował także wkład do kwestionariusza Komitetu MONEYVAL, poświęconego kwestiom dotyczącym wykluczenia finansowego, które może być obszarem ryzyka dla prania pieniędzy. Polskie doświadczenia w odniesieniu do wykluczenia finansowego i działań podejmowanych przez państwo, jak również organizacje pozarządowe, w celu niwelowania różnic w dostępie obywateli do produktów finansowych oraz odpowiedniej informacji finansowej zostały szeroko wykorzystane w opublikowanym przez Komitet MONEYVAL raporcie, poświęconym tej problematyce.⁸

W trakcie 43 plenarnego posiedzenia Komitetu MONEYVAL w grudniu 2013 r. do składu Biura Komitetu MONEYVAL wybrano ponownie przedstawiciela GIIF. Wspólnie z czterema pozostałymi członkami Biura, reprezentującymi inne delegacje krajowe⁹, odpowiada on za kwestie koordynacji prac Komitetu oraz wskazywanie kierunków jego działań. W 2014 r. przedstawiciel GIIF uczestniczył w trzech posiedzeniach Biura, poświęconych w szczególności uzgodnieniom zasad wewnętrznych Komitetu MONEYVAL, które obowiązywać będą podczas kolejnej rundy ewaluacji wzajemnych, opartej na nowych Rekomendacjach FATF i Metodologii ewaluacji.

6.4. GRUPA EGMONT

Polska jednostka analityki finansowej (PJAF) w 2014 r. była zaangażowana w prace Grupy EGMONT (GE), biorąc m.in. udział w posiedzeniu plenarnym szefów jednostek analityki finansowej oraz spotkaniach grup roboczych – operacyjnej, prawnej i informatycznej. Wspólnie z innymi jednostkami analityki finansowej (FIUs – *Financial Intelligence Units*) realizowała projekty typologiczne, wybrane przez grupę operacyjną, w tym przewodniczyła grupie prowadzącej projekt poświęcony walutom wirtualnym oraz wchodziła w skład innej, prowadzącej projekt poświęcony analizie finansowej.

Podczas posiedzenia plenarnego Grupy Egmont zamknięty został rozdział dotyczący prac nad opracowaniem jej bazowych dokumentów. Przyjęty przez Zgromadzenie Plenarne Szefów FIU dokument pod nazwą „*Proces Wsparcia i Zgodności*” jest wstępem do przyszłych ocen wewnętrznych i procesu ewaluacyjnego w ramach samej grupy. Nowe dokumenty Grupy Egmont, tj. Karta i Zasady GE, wspólnie z „*Procesem Wsparcia i Zgodności*” wymagają od wszystkich członków GE nowego podejścia do funkcjonowania w ramach tej struktury. W odniesieniu do PJAF, wymagać to będzie w szczególności modyfikacji procedur dotyczących wymiany informacji z zagranicznymi partnerami oraz szeroko pojmowanej współpracy międzynarodowej.

Oczekuje się, że członkowie GE będą aktywnie uczestniczyć w pracach grup roboczych oraz projektach, które są przez te grupy realizowane. W przypadku PJAF należy odnotować, że współuczestniczy ona w realizacji projektów Roboczej Grupy Operacyjnej, m.in. jako członek grupy projektowej w ramach projektu dotyczącego analizy finansowej, a jako lider prowadzi w ramach tejże grupy projekt poświęcony walutom wirtualnym, który będzie się koncentrować na praktycznych aspektach dotyczących tego rodzaju walut, tj. odniesie się do praktyki FIU w postępowaniu ze sprawami, w których te waluty występują. Powyższe

⁸ http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Publications/Financial%20Inclusion%20Report_EN.pdf

⁹ Lichtenstein, Malta, Rosja, San Marino.

działania i zaangażowanie w prace Grupy Egmont wpływają na rozpoznawalność polskiej jednostki w tym gremium oraz na szerokim forum międzynarodowym.

Należy odnotować, że zaangażowanie przedstawicieli PJAF w ten projekt już skutkowało uczestnictwem w innych inicjatywach międzynarodowych w tym obszarze. Reprezentanci GIIF uczestniczyli w warsztatach zorganizowanych przez Instytut Bazylejski (ang. *Basel Institute on Governance*) we współpracy z Uniwersytetem w Bazylei nt. walut wirtualnych oraz w drugich regionalnych warsztatach poświęconych współpracy międzynarodowej i regionalnej w zakresie zwalczania cyberprzestępczości, zorganizowanych przez Biuro Narodów Zjednoczonych ds. Narkotyków i Przestępczości (*UN Office on Drugs and Crime – UNODC*) we współpracy z Organizacją Współpracy Gospodarczej (*Economic Cooperation Organisation – ECO*) i irańską policją w ramach „Programu Regionalnego UNODC dla Afganistanu i Krajów Sąsiedzkich” w Teheranie (Iran), gdzie na zaproszenie UNODC reprezentant PJAF przedstawił prezentację nt. walut wirtualnych i związanych z nimi zagrożeń.

Z uwagi na wdrożony przez Grupę Egmont pilotażowy projekt nowego podziału regionalnego w ramach GE, niezbędne będzie w najbliższej perspektywie ustosunkowanie się PJAF do funkcjonowania takiej struktury oraz zgłoszenie ewentualnych uwag i propozycji, co do utrzymania podziału na dwa regiony europejskie. Polska wraz z pozostałymi państwami członkowskimi UE wchodzi w skład tzw. regionu Europa I, inne państwa europejskie, niebędące członkami UE, tworzą tzw. region Europa II.

W trakcie posiedzenia plenarnego GE przyznała roczną nagrodę za najlepszy przypadek obrazujący działania FIU w obszarze walki z praniem pieniędzy¹⁰. Tegorocznymi finalistami zostały jednostki analityki finansowej z Australii oraz USA i Meksyku, natomiast nagrodę główną otrzymały wspólnie jednostki amerykańska i meksykańska.

Sprawy poruszane na forum Grupy EGMONT mają kluczowe znaczenie dla PJAF, ponieważ odnoszą się bezpośrednio do zasad funkcjonowania jednostek analityki finansowej, w tym w szczególności w obszarze współpracy międzynarodowej i wymiany informacji. Aktywne uczestnictwo w pracach tego gremium umożliwia opracowywanie wspólnych rozwiązań dla podmiotów wykonujących podobne zadania na całym świecie oraz wpływa na usprawnienie sposobu ich funkcjonowania, w tym także w obszarze wymiany informacji, tak istotnej dla szybkiej reakcji na działania przestępcze związane z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu. Dzięki udziałowi w pracach tej organizacji, zrzeszającej 147 jednostek analityki finansowej, GIIF ma możliwość ściślejszej współpracy z JAF z całego świata.

6.5. GRUPA SPECJALNA DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY

Dzięki stowarzyszonemu członkostwu Komitetu MONEYVAL w Grupie Specjalnej ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (*the Financial Action Task Force – FATF*) oraz pracy na forum Komitetu Prewencyjnego, a dalej jego sukcesora, tj. Grupy Ekspertów, GIIF w 2014 r. kontynuował współpracę z FATF. Wzorem lat ubiegłych, uczestniczył w opiniowaniu dokumentów opracowywanych przez Grupę Specjalną oraz przygotowywał odpowiedzi do kwestionariuszy w obszarze walki z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu, które służyły opracowaniu raportów typologicznych i analiz FATF. Przedstawiciel GIIF brał też

¹⁰ Best Egmont Case Award (BECA)

bezpośredni udział w pracach plenarnych FATF, wchodząc w skład delegacji Komitetu MONEYVAL.

W minionym roku GIIF zintensyfikował starania o członkostwo Polski w FATF, przy istotnym wsparciu Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego oraz Narodowego Banku Polskiego. W proces poparcia starań Polski włączyła się Komisja Europejska, państwa członkowskie Unii Europejskiej oraz Komitet MONEYVAL Rady Europy.

GIIF sukcesywnie informował organy administracji publicznej, stosowne organy nadzoru oraz stowarzyszenia i związki branżowe, jak też umieszczał na swej stronie internetowej informacje o przyjętych w 2014 r. przez FATF oświadczeniach dotyczących jurysdykcji posiadających strategiczne uchybienia w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu oraz o dokumentach dotyczących poprawy międzynarodowej zgodności standardów AML/CFT.

Uczestnictwo w pracach tej organizacji umożliwiło zapoznanie się z pierwszymi raportami i komentarzami państw członkowskich, związanymi z rozpoczętą przez FATF tzw. czwartą rundą ewaluacji według nowych Rekomendacji oraz Metodologii ewaluacji wzajemnych. Jednocześnie pozwoliło na przyjrzenie się dyskusjom prowadzonym w ramach tego gremium, poświęconym stosowaniu nowych standardów w obszarze walki z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu, problemom, z którymi spotykają się państwa przy ich stosowaniu, w szczególności dotyczącym narodowej oceny ryzyka i jej odpowiedniego wdrożenia. Stąd też na tym forum pojawiła się inicjatywa prezentacji doświadczeń przez poszczególne państwa, które wdrożyły z pozytywnym skutkiem wymagane procesy.

6.6. GRUPA EUROAZJATYCKA DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY

GIIF z tytułu zainteresowania pracami różnych regionów świata zorganizowanych w przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, obserwował prace Grupy Euroazjatyckiej ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (*the Eurasian Group on combating money laundering and financing of terrorism – EAG*). Uczestniczył też w bieżących pracach Grupy związanych z obiegiem jej dokumentów poza posiedzeniami plenarnymi. Na 10-lecie EAG, na jubileuszowym 21 posiedzeniu plenarnym w Duszanbe, GIIF odnotował postępy państw członków EAG w stosowaniu międzynarodowych rekomendacji AML/CFT. Niektóre państwa regionu (Kirgistan i Tadżykistan) odniosły sukces w zakresie międzynarodowego monitoringu ich sytuacji AML/CFT, opuszczając listy FATF. Śledząc rozwój relacji międzynarodowych wokół EAG, GIIF zaobserwował dążenie EAG do wciągnięcia w orbitę swojego wpływu również państw uznawanych za generujące istotne ryzyko ML/FT i wymagające szczególnych środków przeciwdziałania, jak Iran, oferując im warunkowo możliwość starania się o uzyskanie statusu obserwatora EAG.

GIIF zwrócił uwagę na zmiany EAG w wymiarze organizacyjnym, dotyczące modyfikacji procedur wewnętrznych tej Grupy. Ponadto wybrała ona nowego przewodniczącego – pana Ajay Tyagi z Indii, oraz sekretarza - pana Władimira Nieczajewa z Rosji. Struktura grup roboczych pozostała aktualna i umożliwia realizację szeregu projektów typologicznych, dotyczących m. in. cyberprzestępczości, badania komponentu finansowego biznesu

narkotykowego, spółek *off-shore*, kurierów gotówkowych, list sankcyjnych i przygotowania narodowej oceny ryzyka.

Państwa EAG kontynuowały zmiany w prawie AML/CFT. Obok Indii, Chin, Rosji i Białorusi, na odnotowanie zasługuje Kazachstan, z niekiedy bardzo obszernymi reformami. Niektóre państwa są aktywne na forum FATF (Chiny i Rosja zasiadają w Komitecie Sterującym). Ponadto EAG współpracowała z Grupą Specjalną ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy na Środkowym Wschodzie i w Północnej Afryce (Middle East & North Africa Financial Action Task Force – MENAFATF) w ramach wspólnych przedsięwzięć typologicznych dot. budowania zdolności i zwalczania korupcji, jak i z ONZ (w związku z pracami nad porozumieniem o współpracy z UNODC).

Dzięki aktywnemu uczestnictwu w pracach i posiedzeniach EAG GIIF umocnił i rozwinął wzajemne relacje z jednostkami analityki finansowej Euroazji. Miał okazję nawiązać kontakty dwustronne w sprawie podpisania *MoU* o wymianie informacji finansowych z Afganistanem, Chinami, Kazachstanem, Turkmenistanem i Uzbekistanem, które będą kontynuowane.

Warto także zwrócić uwagę, że EAG nagrodziła przedstawiciela GIIF jubileuszowym medalem z okazji swego 10-lecia, w uznaniu zaangażowania w umacnianie współpracy pomiędzy Polską a tą organizacją.

6.7. WSPÓŁPRACA DWUSTRONNA

6.7.1. POROZUMIENIA O WSPÓŁPRACY

GIIF kontynuował w 2014 r. ocenę potrzeb w zakresie zawierania porozumień dwustronnych umożliwiających pozyskiwanie informacji finansowych z zagranicy w stosunkach dwustronnych z partnerskimi jednostkami analityki finansowej. Dwustronne porozumienia o współpracy (tzw. *memoranda of understanding*) pozostały podstawowym instrumentem współpracy GIIF z zagranicą. Taką współpracę w stosunkach z krajami UE reguluje też *Decyzja Rady UE nr 2000/642/JHA z dnia 17 października 2000 r. w sprawie zasad współpracy pomiędzy jednostkami analityki finansowej państw członkowskich w odniesieniu do wymiany informacji*. Porozumienia, jak też prowadzona na ich podstawie współpraca odpowiadają postanowieniom *Konwencji Rady Europy o praniu, ujawnianiu, zajmowaniu i konfiskacie dochodów pochodzących z przestępstwa oraz o finansowaniu terroryzmu, z dnia 16 maja 2005 r. (CETS 198)*.

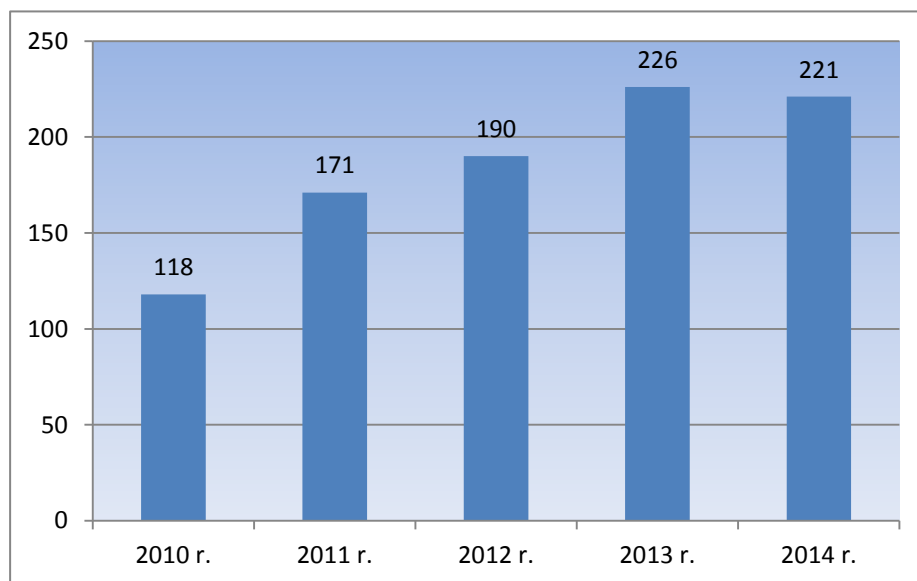
Zakres otrzymywanych i udostępnianych informacji, zwłaszcza informacji dodatkowych, jest uzależniony każdorazowo od zakresu zapytania i zgodności z podstawowymi zasadami prawa krajowego.

W efekcie zakończonych negocjacji w 2014 r. GIIF podpisał porozumienia o współpracy w zakresie wymiany informacji dotyczących zwalczania procederu prania pieniędzy i finansowania terroryzmu z jednostkami analityki finansowej z Kraju Curaçao, Gibraltaru, Republiki Kosowa, Sint Maarten, Tunezji, Watykanu/Stolicy Apostolskiej, Paragwaju i Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii. W przypadku Zjednoczonego Królestwa nowe uregulowania zastąpiły poprzednią umowę. Tym samym liczba jednostek analityki finansowej, z którymi GIIF wymienia informacje związane z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu na podstawie porozumień dwustronnych, wzrosła do 73.

6.7.2. WYMIANA INFORMACJI Z ZAGRANICZNYMI FIUs

W 2014 r. do zagranicznych jednostek analityki finansowej GIIF skierował łącznie 221 wniosków z prośbą o udzielenie informacji dotyczących ok. 0,4 tys. podmiotów. Po raz pierwszy od 2010 r. liczba wniosków nie wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim i była trochę mniejsza niż w 2013 r., w którym wysłano o 5 wniosków więcej. Poniższy wykres przedstawia liczbę wniosków skierowanych do zagranicznych jednostek analityki finansowej w latach 2010-2014:

Wykres nr 11 – Dane dot. wniosków GIIF przekazanych do zagranicznych FIUs

GIIF skierował największą liczbę wniosków do jednostek z następujących państw:

- Ukraina – 24 wnioski,
- Łotwa – 18 wniosków
- Wielka Brytania i Czechy – po 16 wniosków,
- Niemcy – 14 wniosków,
- Cypr, Estonia i Rosja – po 9 wniosków
- Słowacja i Hiszpania – po 8 wniosków.

Najwięcej informacji pozyskiwano od jednostek analityki finansowej z państw należących do Unii Europejskiej, do których GIIF skierował ponad 70% wszystkich wniosków, wobec 83% w 2013 r. Wzrost liczby zapytań wysyłanych do jednostek z państw spoza UE jest związany przede wszystkim ze znacznym zwiększeniem liczby zapytań kierowanych do jednostki ukraińskiej, do której GIIF przesłał w 2014 r. o 14 więcej niż w roku poprzednim. GIIF pozyskuje informacje o transakcjach i podmiotach od swoich odpowiedników z państw nienależących do Unii Europejskiej na podstawie dwustronnych umów. W 2014 r. skorzystał z takiej możliwości, występując z wnioskami do jednostek reprezentujących m.in. takie kraje i terytoria, jak: Brytyjskie Wyspy Dziewicze, Czarnogóra, Hongkong czy St. Vincent i Grenadyny.

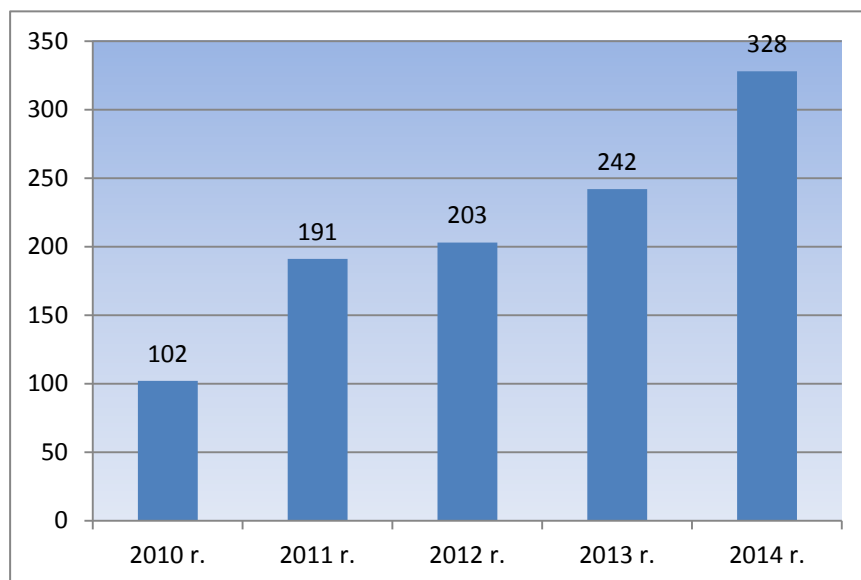
Informacje pozyskiwane z zagranicy służą przede wszystkim weryfikacji, czy podmioty biorące udział w realizacji transakcji, uznanych przez instytucje obowiązane i jednostki

współpracujące za podejrzanę, są znane zagranicznej jednostce w związku z podejrzeniem prania pieniędzy, finansowania terroryzmu lub udziału w innej działalności przestępczej. Często uzyskane informacje stanowią także główną przesłankę pozwalającą uprawdopodobnić lub potwierdzić, że analizowane transakcje mają związek z nielegalną działalnością. Przykładowo: na podstawie informacji otrzymanych od dwóch zagranicznych JAF ustalono, że dokument, którym posłużono się do otwarcia rachunków w Polsce został prawdopodobnie sfalszowany, a przepływy na dwóch analizowanych rachunkach miały związek z analogicznymi transferami zlecanymi na innych polskich i zagranicznych rachunkach. Na podstawie zgromadzonych informacji GIIF dokonał blokady jednego z rachunków na kwotę ponad 0,4 mln zł i skierował zawiadomienie do prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy pochodzących z wyłudzenia środków od polskich i zagranicznych przedsiębiorstw.

Otrzymywane informacje pozwalają także na uzyskanie wiedzy o źródłach środków, które są transferowane do Polski oraz o ich dalszym przebiegu, jeśli są przekazywane na zagraniczne rachunki. Za zgodą zagranicznych jednostek udzielających odpowiedzi na wnioski GIIF, otrzymane informacje są wykorzystywane w zawiadomieniach kierowanych do prokuratur lub powiadomieniach do organów ścigania. Jednocześnie w 2014 r. zagraniczne JAF¹¹ dokonywały na wniosek GIIF blokad rachunków bankowych, na które transferowane były środki finansowe pochodzące z przestępstw także o charakterze karnym-skarbowym

W 2014 r. GIIF otrzymał 328 wniosków od zagranicznych jednostek analityki finansowej, co stanowiło ponad 35-procentowy wzrost w porównaniu z 2013 r. Wnioski o informacje dotyczyły ok. 1,9 tys. podmiotów. Począwszy od 2010 r. liczba zagranicznych wniosków, na które odpowiada GIIF, stale rośnie, co przedstawia poniższy wykres:

Wykres nr 12 – Dane dot. wniosków otrzymanych od zagranicznych FIUs

Najwięcej wniosków GIIF otrzymał od jednostek z następujących państw:

- Wielka Brytania – 29 wniosków,

¹¹ Należy jednak pamiętać, że nie każda zagraniczna JAF dysponuje uprawnieniami umożliwiającymi blokady rachunków.

- Luksemburg – 27 wniosków,
- Francja – 24 wnioski,
- Czechy – 20 wniosków,
- Łotwa – 19 wniosków,
- Belgia – 18 wniosków,
- Niemcy i Włochy – po 17 wniosków,
- Holandia – 16 wniosków,
- Słowacja – 15 wniosków,
- Węgry – 14 wniosków.

Ponad 82% wszystkich zapytań otrzymanych przez GIIF pochodziło z jednostek analityki finansowej z krajów Unii Europejskiej, co, uwzględniając bardzo szeroki zakres wymienianych informacji, potwierdza fakt intensywnej współpracy w obszarze przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu w ramach UE.

GIIF przekazywał posiadane dane również w odpowiedzi na wnioski kierowane przez zagraniczne jednostki z państw spoza UE na podstawie zawartych dwustronnych porozumień. W 2014 r. informacje przekazywane były m.in. do JAF z Argentyny, Chile, Japonii, Jersey, Guernsey, Liechtensteinu, Mołdowy, Serbii i Wyspy Man.

Poza wnioskami zagraniczne jednostki przekazują do GIIF informacje dotyczące polskich podmiotów lub wartości majątkowych, które transferowane były na terytorium Polski. Informacje te dotyczyły przestępstw bazowych lub stanowiły wyniki analiz dokonanych przez zagranicznych partnerów, które wskazywały na możliwy związek opisanych transakcji z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu. W 2014 r. GIIF otrzymał 39 takich informacji, dotyczących ok. 0,1 tys. podmiotów. Informacje te stanowiły nierzadko podstawę do założenia spraw analitycznych.

6.8. INNE KWESTIE

6.8.1. WARSZTATY REGIONALNE FIU

W dniach 23-24 września 2014 r. Generalny Inspektor Informacji Finansowej zorganizował Regionalne Warsztaty sąsiedzkich partnerskich jednostek analityki finansowej, w których wzięli udział szefowie i eksperci JAF Austrii, Czech, Węgier i Słowacji. Dwudniowe spotkanie służyło wymianie doświadczeń i zgłębieniu problemów w obszarze wymiany informacji pomiędzy sąsiedzkimi jednostkami dotyczących kwestii związanych z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu. Tematami przewodnimi wystąpień, prezentacji i dyskusji były sprawy realizowane przez jednostki analityki finansowej w obszarze tzw. „przestępstw karuzelowych”, ze szczególnym odniesieniem do przestępczości paliwowej oraz nowe trendy, mające związek z wykorzystywaniem przez świat przestępczy walut wirtualnych.

Warsztaty są stałym punktem w rocznym programie każdej z jednostek, każdorazowo organizowane są przez jednego z członków tej nieformalnej regionalnej grupy. Umożliwiają one zacieśnienie współpracy oraz wspólne, pogłębione diagnozowanie problemów

występujących w obszarze zwalczania przestępczości prania pieniędzy i finansowania terroryzmu w regionie.

6.8.2. PROJEKT SZKOLENIOWY Z KWP LUBLIN

W minionym roku przedstawiciele GIFF we współpracy z Komendą Wojewódzką Policji w Lublinie oraz innymi podmiotami partnerskimi¹² uczestniczyli w działaniach organizowanych w ramach projektu *„Współpraca międzynarodowa organów ścigania w zakresie zapobiegania i walki z przestępczością gospodarczą i korupcyjną jako element zapewnienia bezpieczeństwa w UE”*¹³. Celem wspomnianego projektu jest poprawa i rozwój międzynarodowej współpracy w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępstw korupcyjnych i finansowych (pranie pieniędzy, fałszerstwa, kradzież tożsamości) oraz zapewnienie skutecznej konfiskaty mienia przestępczego na obszarze wschodniej granicy Unii Europejskiej.

W 2014 r. odbyły się następujące działania z udziałem przedstawicieli GIFF:

- warsztaty szkoleniowe dotyczące współpracy międzynarodowej organów ścigania w zakresie zapobiegania i walki z przestępczością gospodarczą i korupcyjną,
- warsztaty szkoleniowe dotyczące zagadnień związanych ze zwalczaniem i przeciwdziałaniem korupcji,
- ćwiczenia praktyczne w zakresie walki z przestępczością na szkodę interesów Unii Europejskiej,
- wizyty studyjne w jednostkach policyjnych w Hamburgu (Niemcy) i Sofii (Bułgaria).

Umożliwiły one podniesienie wiedzy we wskazanych obszarach, a także wymianę doświadczeń pomiędzy zaangażowanymi służbami.

6.8.3. SZKOLENIE DOTYCZĄCE ŚLEDZTW FINANSOWYCH

Na przełomie października i listopada 2014 r. przedstawiciel Departamentu Informacji Finansowej został zaproszony do udziału w organizowanym przez CEIFAC (*Le Collège Européen des Investigations financières et de l'Analyse Financière criminelle*) szkoleniu dotyczącym prowadzenia śledztw finansowych. Współorganizatorem tego przedsięwzięcia był Uniwersytet w Strasburgu wraz z francuską Żandarmerią Narodową. W trzytygodniowym szkoleniu uczestniczyło 29 osób z 24 państw członkowskich Unii Europejskiej oraz Szwajcarii i Islandii. Umożliwiło ono przedstawicielowi GIFF wymianę doświadczeń w tym obszarze z przedstawicielami różnych służb oraz zapoznanie z metodyką prowadzenia tego typu postępowań w państwach członkowskich Unii Europejskiej.

¹² Centralne Biuro Antykorupcyjne, Izba Celna W Białej Podlaskiej, Nadbużański Oddział Straży Granicznej, KWP w Olsztynie, KWP w Białymstoku, KWP w Rzeszowie, KWP w Radomiu, Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie, UKS w Lublinie, Policja w Hamburgu, Dyrekcja Generalna Narodowej Policji w Bułgarii.

¹³ Projekt finansowany ze środków UE w ramach szerszego programu pod nazwą *„Zapobieganie i walka z przestępczością”*.

6.8.4. UCZESTNICTWO W PROCESIE NEGOCJACYJNYM POMIĘDZY POLSKĄ A USA

Dalsze prace GIIF jako przedstawiciela Rządu nad porozumieniem z siłami zbrojnymi USA w sprawie wykonania *Umowy z 11 grudnia 2009 r. między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki o statusie sił zbrojnych Stanów Zjednoczonych Ameryki na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej* w zakresie działalności finansowej na terytorium stacjonowania bazy antyrakietowej wojsk amerykańskich, prowadzone w 2014 r., toczyły się w kontekście nowej formuły instytucji finansowych bazy. Nowe podejście, z uwagi na istotne ograniczenie zakresu usług finansowych na terenie bazy, oznaczało w dwustronnych rozmowach rezygnację z wielu rozwiązań proceduralnych na rzecz pragmatycznego zabezpieczenia zarówno swobodnego dostępu do podstawowych usług przez osoby upoważnione na podstawie umowy SOFA-PL, jak i interesów nadzoru polskiego. Jednocześnie mieściło się ono w ramach przyznanych uprawnień negocjacyjnych. GIIF osiągając ze stroną amerykańską porozumienie dot. instytucji finansowych, wprowadził te prace w etap końcowy i przed końcem 2014 r. wszczął procedurę formalnego zatwierdzenia tego aktu przez Radę Ministrów.

6.8.5. POMOC TECHNICZNA DLA PAŃSTW TRZECICH

W uznaniu wiedzy i kompetencji pracowników polskiej JAF, jej przedstawiciele zapraszani są do udziału w charakterze ekspertów i wykładowców w różnych inicjatywach międzynarodowych. Również w 2014 r. uczestniczyli oni w tego typu działaniach, m.in. związanych z pomocą ekspercką dla państw trzecich.

Przedstawiciel GIIF w czerwcu 2014 r. rozpoczął udział w projekcie Komisji Europejskiej w zakresie wsparcia dla tzw. Tureckiej Republiki Cypru Północnego¹⁴. Jego celem jest pomoc krajów Unii Europejskiej, w tym Polski na rzecz tzw. swobodnego przepływu kapitału – przeciwdziałanie praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu (ang. *Assistance to The Turkish Cypriot Community in the Field of Free Movement of Capital – AML/ATF*). W ramach prowadzonych działań szkoleniowych eksperci UE przekazują praktyczną wiedzę w tym zakresie reprezentantom FIU Cypru Północnego (*MABEB*) oraz cypryjskim instytucjom odpowiedzialnym za przeciwdziałanie praniu pieniędzy i finansowanie terroryzmu. Są to przede wszystkim instytucje obowiązane i jednostki współpracujące – banki, instytucje ubezpieczeniowe, kasyna, prokuratura, policja, Bank Centralny, Ministerstwo Finansów (Departamenty Cła i Podatków). W ramach prowadzonych szkoleń i konsultacji prowadzone są równoległe działania dostosowawcze w zakresie unifikacji legislacji dot. przepisów AML/CFT w tzw. Tureckiej Republice Cypru Północnego z obowiązującym *acquis communautaire* UE.

Powyższy projekt ma na celu przekazane tzw. dobrych praktyk bazujących na dorobku prawnym Unii Europejskiej w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu (*III Dyrektywa UE – Directive 2005/60/EC on the Prevention of the Use of the Financial System for the Purpose of Money Laundering and Terrorist Financing*) oraz

¹⁴ Państwo nieuznawane powstałe 15 listopada 1983r. zajmujące północną część wyspy Cypr zamieszkiwaną przez ludność turecką. Kraj jest uznawany jedynie przez Turcję, dzięki pomocy której Cypr Północny funkcjonuje politycznie i ekonomicznie, a także przez Natchiczewańską Republikę Autonomiczną oraz Organizację Współpracy Islamskiej. Cypr Północny posiada własny rząd, parlament i konstytucję.

rekomendacjach FATF. Założenia projektu w dalszej perspektywie pozwolą – w przypadku ewentualnego przyszłego zjednoczenia Cypru¹⁵ (czyli części północnej i południowej) – na szybszą implementację i wdrożenie zasad AML/CFT funkcjonujących w całej Unii Europejskiej. W ramach projektu zrealizowano w 2014 r. 6 misji eksperckich i szkoleniowych. Dalsze działania projektowe przewidziane są także w 2015 r.

W październiku 2014 r. dwóch przedstawicieli GIIF uczestniczyło w Belgradzie w misji eksperckiej TAIEX, realizowanej dla jednostki analityki finansowej Serbii. Jej głównymi celami było dokonanie analizy i oceny adekwatności zasobów, którymi dysponuje serbska jednostka analityki finansowej, do postawionych przed nią zadań oraz przeprowadzenie analizy zgodności serbskich przepisów w zakresie międzynarodowej wymiany informacji z regulacjami obowiązującymi w Unii Europejskiej. Efektem misji był raport, który wskazał zarówno pozytywne elementy serbskiego systemu, jak i występujące w nim braki. Został on wysoko oceniony przez kierownictwo serbskiej jednostki.

Ponadto, w dniu 18 listopada 2014 r. w ramach międzynarodowego projektu szkoleniowego pod nazwą *„Wzmocnienie zdolności do prowadzenia śledztw finansowych w celu przeciwdziałania i zwalczania przestępczości zorganizowanej”* w Ministerstwie Finansów gościli przedstawiciele administracji litewskiej, reprezentujący tamtejszą jednostkę analityki finansowej, wywiad skarbowy, służbę celną, prokuraturę generalną, policję i straż graniczną. Polską instytucją wiodącą tego projektu była KGP (Wydział ds. Odzyskiwania Mienia Biura Służby Kryminalnej). Celem wizyty było zaprezentowanie delegacji litewskiej polskich doświadczeń z obszaru działalności GIIF oraz Wywiadu Skarbowego, w szczególności ich zaangażowania w przeciwdziałanie przestępczości ekonomicznej oraz pozbawianie sprawców korzyści osiągniętych z przestępstwa, a także pozytywnych doświadczeń dotyczących współpracy z Wydziałem ds. Odzyskiwania Mienia Biura Służby Kryminalnej KGP.

Natomiast w ramach współpracy z Narodowym Bankiem Polskim oraz Komisją Nadzoru Finansowego w dniach 4-6 listopada 2014 r., przedstawiciele GIIF uczestniczyli w seminarium pt. *The Fight Against Money Laundering and Financing of Terrorism*, zorganizowanym przez NBP w ramach pomocy technicznej dla banków centralnych państw przechodzących transformację gospodarczą, niebędących państwami członkowskimi Unii Europejskiej, w tym m.in. państw członkowskich Grupy Euroazjatyckiej. Tematem spotkania była walka z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu z perspektywy jednostki analityki finansowej, instytucji nadzorczych oraz sektora prywatnego. Pracownicy Departamentu Informacji Finansowej zaangażowani byli w ten projekt w charakterze prelegentów, przedstawiając swoje doświadczenia, m.in. z zakresu kontroli instytucji obowiązanych, współpracy krajowej (w szczególności w kwestii wymiany informacji) oraz współpracy międzynarodowej w obszarze nowych Rekomendacji FATF, dotyczących regulacji i nadzoru nad instytucjami finansowymi.

GIIF we współpracy z rumuńską jednostką analityki finansowej złożył w 2013 r. aplikację do projektu bliźniaczego dla Turcji, finansowanego ze środków Unii Europejskiej, pod nazwą *„Efektywność w walce z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu”*, nr TR 12 IB JH02, którego celem było m.in. wzmocnienie tureckiego systemu walki z wskazanymi wyżej

¹⁵ Południowa część Cypru, zamieszkała przez ludność grecką, weszła w skład UE w dniu 1 maja 2004r. Zgodnie z decyzją podjętą na szczycie w Kopenhadze w 2002 roku cały Cypr został włączony do UE, jednakże na północnej części wyspy zostało zawieszono obowiązywanie prawa wspólnotowego.

przestępstwami, a także podniesienie jakości współpracy pomiędzy turecką jednostką analityki finansowej (MASAK) i tamtejszymi jednostkami współpracującymi. Procedura wyboru partnera bliźniaczego nastąpiła w 2014 r. Partnerskie jednostki analityki finansowej – rumuńska i polska – przedstawiły stronie tureckiej główne założenia realizacji projektu. Mimo ogólnie dobrej oceny przedstawionej propozycji bliźniaczej współpracy, strona turecka zdecydowała się na wybór konkurencyjnej oferty złożonej do projektu przez Wielką Brytanię.

7. STOSOWANIE SZCZEGÓLNYCH ŚRODKÓW OGRANICZAJĄCYCH

7.1. UDZIAŁ W PRACACH LEGISLACYJNYCH UNII EUROPEJSKIEJ

GIIF brał czynny udział w pracach legislacyjnych, które toczyły się na forum Unii Europejskiej w 2014 r. Z uwagi na wydarzenia na arenie międzynarodowej prace te miały na celu przyjęcie aktów prawnych tj. decyzji Rady zgodnie z art. 29 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) oraz rozporządzeń Rady stosownie do art. 215 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), nakładających szczególne środki ograniczające na określone państwa w związku z eskalacją konfliktów wewnętrznych, nieprzestrzeganiem standardów dotyczących praw człowieka, czy też intensyfikacją działań związanych z produkcją broni masowego rażenia. W powyższym zakresie GIIF brał również udział w opiniowaniu, propozycji legislacyjnych zgłaszanych przez poszczególne państwa członkowskie w toku prac na forum Unii Europejskiej, a także przygotowywał stanowiska na potrzeby instytucji krajowych.

Przedmiotem analizy i stanowisk GIIF były projekty aktów prawnych przewidujące wprowadzenie nowych lub modyfikację obowiązujących środków ograniczających w odniesieniu do osób, grup lub podmiotów w związku z sytuacją na Ukrainie, Syrii, a także w Republice Środkowej Afryki, Republice Białorusi, Sudanu i Południowego Sudanu, Libii, Islamskiej Republice Iranu, w zakresie, w jakim projektowane rozwiązania odnosiły się do mechanizmu zamrożenia funduszy podmiotów wskazanych w załącznikach do tych aktów prawnych, zakazu udostępniania funduszy takim podmiotom, a także do innych ograniczeń o charakterze finansowym.

7.2. UDZIAŁ W SPOTKANIACH DOTYCZĄCYCH ŚRODKÓW OGRANICZAJĄCYCH

Na zaproszenie Ministra Spraw Zagranicznych GIIF wziął udział w oficjalnej wizycie rządowej w Islamskiej Republice Iranu. Planowane rozmowy miały dotyczyć m.in. odbudowy polsko-irańskich stosunków gospodarczych, także w świetle obowiązującego reżimu sankcji międzynarodowych i ograniczeń finansowych. Jednym z tematów miał być też irański program nuklearny, w tym tymczasowe porozumienie z tzw. grupą 5+1 (USA, Rosja, Chiny, Wielka Brytania, Francja i Niemcy) w Genewie, które przewiduje ograniczenie irańskiego programu nuklearnego w zamian za złagodzenie dotkliwych dla irańskiej gospodarki międzynarodowych sankcji. Z powodu zaostrzenia sytuacji na Krymie po spotkaniu z szefem irańskiej dyplomacji przerwano wizytę.

Przedstawiciel GIIF, na zaproszenie Ministerstwa Spraw Zagranicznych wziął udział w konsultacjach z władzami Stanów Zjednoczonych, które odbyły się w Waszyngtonie

i dotyczyły prawnych aspektów sankcji międzynarodowych, w szczególności w odniesieniu do Islamskiej Republiki Iranu oraz Ukrainy, a także zagrożenia terroryzmem w związku z sytuacją na Bliskim Wschodzie. Przedmiotem rozmów były działania Islamskiego Państwa Iraku i Lewantu (*the Islamic State of Iraq and the Levant - ISIL*) i związane z nimi zagrożenie terrorystyczne. Wskazywano, że powstrzymanie ISIL wymaga zaangażowania całej społeczności międzynarodowej i w tym kontekście konieczne jest praktyczne wdrożenie postanowień rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ. W toku rozmów polscy i amerykańscy eksperci omówili również sposoby implementacji sankcji międzynarodowych do prawa krajowego, ze szczególnym uwzględnieniem sankcji finansowych.

Przedstawiciel GIIF, na zaproszenie Ministerstwa Spraw Zagranicznych, wziął udział w posiedzeniach Grupy Radców ds. Stosunków Zewnętrznych (RELEX/Sankcje). Przedmiotem posiedzeń była analiza uregulowań Unii Europejskiej, w tym w zakresie odnoszącym się do świadczenia usług na rzecz podmiotów objętych środkami ograniczającymi, pomocy technicznej, dostępu do dokumentów, a także przegląd i modyfikacja dokumentu „*Dobre praktyki UE w zakresie skutecznego wprowadzania w życie środków ograniczających*”. Dobre praktyki mają charakter ogólnych zaleceń w zakresie skutecznego wprowadzania w życie środków ograniczających zgodnie z obowiązującym prawem Unii oraz z krajowym ustawodawstwem i nie są prawnie wiążące. Dokument ten dotyczy kwestii odnoszących się zarówno do standardów związanych z objęciem określonych podmiotów sankcjami, jak i do poszczególnych mechanizmów, takich jak zamrożenie funduszy, zakaz udostępniania funduszy czy wyłączenie stosowania środków ograniczających ze względów humanitarnych.

Ponadto przedstawiciel GIIF, także na zaproszenie Ministerstwa Spraw Zagranicznych, wziął w dniach 4-5 grudnia 2014 r. udział w spotkaniu z Panelem Ekspertów ONZ, mającym na celu ewaluację wdrożenia przez Polskę ograniczeń wobec Iranu, wynikających z rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ, w szczególności w zakresie finansowym oraz gospodarczym.

W związku z sytuacją międzynarodową odbywały się również spotkania z przedstawicielami Stanów Zjednoczonych reprezentującymi Departament Stanu oraz Departament Skarbu, których celem była analiza stosowania reżimu sankcji międzynarodowych wynikającego z przepisów Unii Europejskiej, a także analiza potencjalnych rozwiązań proponowanych przez stronę amerykańską w odniesieniu do Ukrainy oraz działań Federacji Rosyjskiej na Krymie i we wschodniej Ukrainie. Ponadto miały miejsce konsultacje z przedstawicielami SWIFT, dotyczące analizy przepisów o charakterze finansowym w odniesieniu do Islamskiej Republiki Iranu.

7.3. INNE KWESTIE

W 2014 r. GIIF nie otrzymał od instytucji obowiązanych wniosków o autoryzację transakcji na podstawie art. 30a *Rozporządzenia Rady (UE) nr 267/2012 z dnia 23 marca 2012 r. w sprawie środków ograniczających wobec Iranu i uchylającego rozporządzenie (UE) nr 961/2010* (Dz. Urz. UE seria L, nr 88, s. 1).

Sankcje finansowe nałożone na Islamską Republikę Iranu przepisami rozporządzenia obejmują – poza zamrożeniem funduszy określonych podmiotów czy zakazem udostępniania funduszy – również inne ograniczenia o charakterze finansowym. Do takich ograniczeń należy obowiązek uprzedniej autoryzacji transakcji na rzecz i od osób, podmiotów i organów

z Iranu. W związku z wejściem w życie porozumień z Genewy i liberalizacją ograniczeń nałożonych na Iran w *Rozporządzeniu Rady (UE) Nr 42/2014 z 20 stycznia 2014 r. wprowadzającym zmiany do rozporządzenia 267/2012 z dnia 23 marca 2012 r. w sprawie środków ograniczających wobec Iranu i uchylającym rozporządzenie (UE) nr 961/2010* (Dz. Urz. UE z 20.01.2014 r. L 15/18) przewidziano dziesięciokrotne zwiększenie wysokości progów dotyczących zezwoleń związanych z przekazywaniem środków finansowych z Iranu i do tego państwa, a także w odniesieniu do podmiotów z tego państwa. Autoryzacji wymagają transakcje powyżej lub o równowartości 400.000 EUR, a w przypadku bezpośrednich transakcji pomiędzy instytucjami sektora finansowego z Iranu a instytucjami finansowymi i kredytowymi z państw Unii Europejskiej – powyżej lub o równowartości 100.000 EUR. Działania te służą realizacji głównego celu przedmiotowej regulacji, jakim jest przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu broni masowego rażenia i prowadzeniu przez Islamską Republikę Iranu działań z tym związanych. Z uwagi na brak na gruncie prawa krajowego centralnego organu, którego kompetencje ustawowe dotyczyłyby wyłącznie przeciwdziałania rozprzestrzenianiu broni masowej zagłady i który mógłby pełnić rolę wiodącą w zakresie realizacji obowiązków wynikających z rozporządzenia, w komunikacie umieszczonym w listopadzie 2010 r. na stronie internetowej Ministerstwa Finansów wskazano, że wnioski o autoryzację należy kierować do GIIF. Z uwagi na fakt, że przeciwdziałanie proliferacji wykracza poza kompetencje ustawowe GIIF, rozwiązanie to można uznać za mechanizm tymczasowy, który będzie stosowany do czasu kompleksowego uregulowania tej kwestii na gruncie prawa krajowego.

Ponadto w związku z liberalizacją reżimu sankcji w wyniku Porozumień Genewskich przedstawiciel GIIF uczestniczył w międzyresortowym spotkaniu konsultacyjnym, zorganizowanym przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych, które miało na celu ocenę możliwości prawnych i faktycznych w odniesieniu do realizacji przez sektor bankowy transakcji finansowych z Iranem, a także – na zaproszenie Ministerstwa Spraw Zagranicznych oraz Krajowej Izby Gospodarczej – w spotkaniach dla przedsiębiorców poświęconych uwarunkowaniom współpracy gospodarczej z Iranem.

8. DZIAŁALNOŚĆ PRAWNA

8.1. PRACE LEGISLACYJNE

Departament Informacji Finansowej Ministerstwa Finansów przedstawił stanowiska do projektu *ustawy o zmianie ustawy – Prawo geologiczne i górnicze oraz niektórych innych ustaw* i projektu *ustawy o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych*, które to projekty rozszerzyły zakres zadań GIIF poza zadania związane z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy i finansowaniem terroryzmu.

W 2014 r. przedstawiciel GIIF uczestniczył w pracach legislacyjnych dotyczących tzw. pakietu AML (obejmującego: *Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie przeciwdziałania korzystaniu z systemu finansowego w celu prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu* i *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie informacji towarzyszących transferom środków pieniężnych*) w Radzie UE. W ramach tych prac wziął udział w pięciu spotkaniach eksperckich Grupy Roboczej ds. Usług Finansowych, a także zapewniał merytoryczne wsparcie dla pracowników Stałego Przedstawicielstwa RP przy UE podczas spotkań Grupy Roboczej ds. Usług Finansowych odbywanych na poziomie attaché oraz podczas tzw. „trilogów”. Porozumienie polityczne z Parlamentem Europejskim w sprawie kwestii spornych zostało osiągnięte na początku 2015 r.

8.2. WYDAWANIE STANOWISK W ZAKRESIE STOSOWANIA PRZEPISÓW PRAWA

Departament Informacji Finansowej Ministerstwa Finansów, realizujący zadania GIIF, wydał w 2014 r. na piśmie 248 interpretacji przepisów prawa dot. przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu na rzecz instytucji obowiązanych:

- Banki i SKOKi – 72
- Przedsiębiorcy przyjmujący gotówkę jako płatności za towary w kwocie równej lub przekraczającej 15.000 EUR – 25
- Biura usług płatniczych – 5
- Notariusze – 15
- Firmy inwestycyjne/towarzystwa funduszy inwestycyjnych – 20
- Przedsiębiorcy prowadzący działalność kantorową, wymianę walut – 36
- Ubezpieczyciele – 9
- Przedsiębiorcy dokonujący obrotu metalami i kamieniami szlachetnymi – 7
- Podmioty zarządzające gry i zakłady wzajemne – 1
- Fundacje – 4
- Radcowie prawni, adwokaci, doradcy podatkowi – 5
- Podmioty uprawnione do usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych – 5
- Inne – 44.

Dodatkowo w zakresie stosowania obowiązków wynikających z przepisów ustawy udzielano wyjaśnień interpretacyjnych instytucjom obowiązany także w formie konsultacji drogą telefoniczną.

W 2014 r. również przedstawiono stanowiska do wniosków o wydanie przez Trybunał Sprawiedliwości UE orzeczeń w trybie prejudycjalnym w sprawach:

- C-235/14 *Safe Interenvios* - W przedmiotowej sprawie sąd hiszpański (Audiencia Provincial de Barcelona) zwrócił się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczącego interpretacji art. 11 ust. 1 Dyrektywy 2005/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 października 2005 r. w sprawie przeciwdziałania korzystaniu z systemu finansowego w celu prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu (Dz.Urz. UE L 309 z 24.11.2005 str.15) dotyczącego stosowania uproszczonych środków należytej staranności.
- C-255/14 *Chmielewski* - W przedmiotowej sprawie węgierski sąd krajowy (Kecskeméti Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság) zwrócił się z pytaniem do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, czy kwota grzywny administracyjnej nałożona na podstawie art. 5/A ustawy XLVIII z 2007 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 1889/2005 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 października 2005 r. w sprawie kontroli środków pieniężnych wwożonych do Wspólnoty lub wywożonych ze Wspólnoty (zwanej dalej „krajową ustawą wykonawczą”) spełnia wymóg zawarty w art. 9 ust. 1 przywołanego rozporządzenia, zgodnie z którym sankcje ustanowione przez prawo krajowe stosowane są w przypadku niedopełnienia obowiązku złożenia deklaracji powinny być skuteczne, odstraszające i jednocześnie proporcjonalne do popełnionego naruszenia prawa i do zamierzonego przez to rozporządzenie celu.

8.3. INNE KWESTIE

Przedstawiciel GIIF uczestniczył w spotkaniu Stron *Konwencji Rady Europy o praniu, ujawnianiu, zajmowaniu i konfiskacie dochodów pochodzących z przestępstwa oraz o finansowaniu terroryzmu, sporządzonej w Warszawie dnia 16 maja 2005 r.*, które miało miejsce we wrześniu 2014 r. w Strasburgu (Francja). Spotkanie miało na celu interpretację przepisów w odniesieniu do działania organów w zakresie przeciwdziałania przestępstwom oraz ocenę skuteczności stosowania tej umowy międzynarodowej. Na spotkaniu ustalono również, że w 2015 r. Polska będzie ponownie oceniana z wykonania tej umowy.

Pracownicy Departamentu Informacji Finansowej Ministerstwa Finansów występowali również w charakterze pełnomocników GIIF w 21 sądowych postępowaniach karnych wszczętych w związku z zawiadomieniami o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, o którym mowa w art. 299 Kodeksu karnego, prowadzonych w wyniku wniesienia przez GIIF środków odwoławczych na postanowienia o odmowie wszczęcia śledztwa lub na postanowienia o umorzeniu śledztwa.

.....
Generalny Inspektor Informacji Finansowej